

Täysistunto

Tiistai 18.2.2020 klo 14.00—17.26

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 17.26.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (14.00—14.58), ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.58—16.30) ja puhemies Matti Vanhanen (16.30—17.26).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 1/2020 vp.

2.2. Vaalien toimittaminen

Sitran hallintoneuvoston vaali toimitetaan torstaina 20.2.2020 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään keskiviikkona 19.2.2020 kello 12.

3. Tiedusteluvalvontavaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 9/2020 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi tiedusteluvalvontavaliokunnan jäseneksi edustaja Sari Multalan.

4. Jenna Simulan vapautuspyyntö lakivaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 3/2020 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 19.2.2020 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 19.2.2020 kello 11.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

5. Vilhelm Junnilan vapautuspyyntö tulevaisuusvaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 4/2020 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 19.2.2020 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 19.2.2020 kello 11.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle vankeusaikaisen rikollisuuden estämisen ja laitosturvallisuuden ylläpitämisen tehostamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 6/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.03 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Vankeuslain mukaan vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan sekä estää rikosten tekeminen rangaistusaikana. Esityksen tavoitteena on selkeyttää Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välistä tehtävänjakoa ja parantaa viranomaisten välistä tiedonvaihtoa ja yhteistyötä, jotta vankeusaikainen rikollisuus voitaisiin tehokkaasti estää. Lisäksi tavoitteena on täsmentää vankilaturvallisuutta koskevia säädöksiä. Esitys on valmisteltu oikeusministeriön asettamassa työryhmässä, jossa on ollut edustus muun muassa sisäministeriöstä, Poliisihallituksesta ja keskusrikospoliisista.

Värderade talman! Propositionen föreslår att befogenheterna enligt fängelselagen och häktningsslagen görs klarare och mer exakta än för närvarande.

Esityksessä ehdotetaan, että vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa säädetyt toimivaltuudet vastaisivat nykyistä selkeämmin ja täsmällisemmin Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviä. Ensinnäkin rikoksen selvittäminen poistettaisiin Rikosseuraamuslaitosta koskevista toimivaltasäännöksistä sen vuoksi, että rikoksen selvittäminen on lainsäädännössä määritetty osaksi rikoksen esitutkintaa ja kuuluu esitutkintaviranomaisille.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

Det har visat sig att den rättsliga grunden för ordnandet av samarbete mellan Brottspåföljdsmyndigheten och förundersökningsmyndigheterna är otillräcklig, och det här samarbetet är nödvändigt.

Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen perustunut henkilötietojen käsittelystä annetuissa laeissa säädettyyn tietojen luovuttamiseen sekä virka-apuun. Näin ollen esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitoksen lisäämistä yhteistyöviranomaisena lakiin poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta, niin kutsuttu PTR.

I propositionen föreslås ändringar i bestämmelserna om innehållet i Brottspåföljdsmyndighetens personregister och i bestämmelserna om utlämnande av registeruppgifter. I propositionen har man beaktat EU:s dataskyddslagstiftning och de ändringsbehov som följer av polisens nya personuppgiftslag.

Arvoisa puhemies! Rikosseuraamuslaitokselle annettaisiin salassapitovelvollisuuden estämättä oma-aloitteinen oikeus ilmoittaa esitutkintaviranomaisille ne tiedot, jotka sillä on voimassa olevan lain perusteella oikeus luovuttaa näille viranomaisille niiden pyynnöstä. Esitettyjen muutosten tavoitteena on parantaa viranomaisten välistä yhteistyötä rikollisuuden estämisessä vankeusaikana. [Ben Zyskowiec: Oikein hyvä!]

Vankeuslakiin ehdotetaan uutta säännöstä vankilan tilojen teknisestä valvonnasta. Vankilaturvallisuuden ylläpitämiseksi kameroilla tapahtuva valvonta on välttämätöntä. Vankeuslaissa olisi perusteltua säätää nykyistä täsmällisemmin siitä, millä edellytyksillä ja missä tiloissa kameravalvontaa voidaan käyttää.

Vankien käytössä on Rikosseuraamuslaitoksen hankkimat maksukortit, jotka voidaan antaa vangin haltuun. Maksukorttien käytön valvonnasta ei ole säädetty. Maksukorttitilien valvonta on välttämätöntä, jotta maksukorttia ei voida käyttää rikolliseen toimintaan, esimerkiksi vankilassa tapahtuvaan huumekauppaan, rahanpesuun tai muiden vankien painostamiseen. Vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin esitetään lisättäväksi säännökset, jotka mahdollistavat maksukorttitilien valvonnan. Valvontatoimivalta koskisi vain Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymiä maksukortteja.

Esitystä on pidetty lausuntopalautteessa kannatettavana. Tietojen luovuttamista koskevien säännösten perustuslainmukaisuuden arviointia esitettiin täsmennettäväksi. Lausuntopalaute on otettu huomioon esityksessä.

14.08 Kari Tolvanen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos oikeusministerille tästä hyvästä esityksestä. Itse asiassa viime kaudella meille tuli sellainen ongelma esiin oikeusministeri Häkkäsen kanssa, että Rise muutti yllättäen käytäntöjään niin, että se ei enää luovuttanut tietoja poliisille. Laki ei muuttunut, mutta Risen käytäntö muuttui. Jo silloin alettiin pohtimaan, että mitä ihmettä tässä on tapahtunut, kunnes Rise muutti onneksi käytäntönsä takaisin. Nyt on hyvä, että me olemme saaneet lakiin selkeitä tarkennuksia ja muutoksia, miten tulee toimia. Se on vain tosiasia, että nykypäivänä eri viranomaisten on tehtävä yhteistyötä, ja yhteistyön tekeminen on tietojen vaihtamista. Tässä on onneksi siirrytty siihen, että ajatellaan asioita enemmän yhteiskunnan kannalta kuin pelkästään yksilön kannalta. Aikaisemmin yksilö oli se ratkaiseva: mitään tietoja ei saanut luovuttaa toiselle vi-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

ranomaiselle, vaikka molemmat olivat salassapitovelvollisia. Nyt ajatellaan yhteiskunnan parasta. Näinhän se pitää ollakin.

Lääkäri Hannu Lauerman — joka ehkä tietää Suomessa eniten näistä vaarallisista rikoksentekijöistä — mielestä meillä on vankiloissa puolenkymmentä rikoksentekijää, joita ei ehkä koskaan pitäisi päästää vapaaksi. Tuossa toistakymmentä vuotta sitten laskeskelimme näitä määriä, ja me pääsimme vähän isompaan. Niin tai näin, meillä on vaarallisia rikoksentekijöitä vankiloissa. Ei ole ratkaisevaa, onko heitä nyt sitten puolenkymmentä vai 20 vai jotain siltä väliltä, mutta etenkin heidän osaltaan tietojen pitää liikkua eri viranomaisten välillä saumattomasti. Kun jonain päivänä tulee kuitenkin se hetki, että tällainen rikoksentekijä pitää päästää vapaaksi, halusimme tai emme, niin silloin pitää olla tieto viranomaisilla täällä siviilipuolella, kuinka estää uusintarikollisuus, joka saattaa pahimmillaan ilmentyä henkirikollisuutena. Ehkä vähän virheellisesti meidän edustajamme Antti Häkkäsen lausuntoja tästä elinkautisesta tulkittiin niin, että se olisi automaattisesti ikuinen elinkautinen.

Heitän nyt kysymyksen oikeusministerille: Esimerkiksi Norjassa on elinkautinen sellainen, että noin 20 vuoden jälkeen aina tuomioistuimien harkitsee, vuoden tai kahden välein, pystyykö tällaisen vaarallisen vangin päästämään vapauteen. Tällainen käytäntö menee ihan ihmisoikeussopimusten mukaan, ja tätä käsittäakseni Antti Häkkäsenkin tarkoitti. Pystyttäisiinkö meillä pohtimaan — liittyy vähän samaan, tähän tiedonvaihtoon — myös tätä, että pystyttäisiinkö meilläkin näitä muutamia vaarallisia ihmisiä ehkä vähän pidempään pitämään vankilassa? Ihan muiden turvallisuuden takia — meidän kaikkien turvallisuuden takia. Ja tietojenvaihto tässäkin on oleellinen asia.

14.11 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Vangin valmiuksia vapautua ja sopeutua vankeuden jälkeen vapauteen on tietysti tärkeää olla tukemassa ja kehittää järjestelmiä, joilla ne henkilöt, jotka on vapauteen mahdollista laskea, siellä myös pysyisivät tulevaisuudessa. Kiitos oikeusministeri Henrikssonille hyvästä esittelystä ja myös edellä puhuneelle edustaja Tolvaselle yhteistyön ja tietojenvaihdon alleviivaamisesta.

Myös itse olin ajatellut, että nostan esille sen, että meillä on kyllä, arvoisa oikeusministeri, myös sellaisia henkilöitä, joiden paikka ei ole elää muiden ihmisten keskuudessa niin sanotusti vapaudessa. Meillähän näitä vaarallisuusarviointeja on viime vuosien aikana laajennettu, ja niitä tehdään yhä useammille vangeille, mutta yksi ongelma on se, että kun asiantuntijat toteavat, että kyseinen henkilö on edelleen vaaraksi muille, se ei olekaan Helsingin hovioikeutta sitova, vaan Helsingin hovioikeus voi tehdä toisenlaisen päätöksen kuin ne ihmiset, jotka kyseisen vangin kanssa ovat työtä tehneet ja vaarallisuusarvioinnin tehneet, eli tavallaan sivuuttaa sen ammattilaislausunnon, jossa todetaan, että tätä kyseistä henkilöä ei pitäisi vapauttaa.

Olisitteko valmis harkitsemaan sitä, että nämä vaarallisuusarviointit olisivat sitovia ja pitäviä ja niiden yli ei voitaisi kävellä ja laskea näitä vaarallisia henkilöitä enää tekemään uusia rikoksia? Meillä on, arvoisa ministeri, aivan liian monta tapausta arjessa, jossa henkilö on vapautettu vastoin vaarallisuusarviointia ja hetken päästä on tapahtunut joko uusi seksuaalirikos tai väkivaltarikos tai jopa murha, ja silloin tietysti voi sanoa, että eihän tämä järjestelmä toimi.

Arvoisa puhemies! Sitten tämä elinkautiskysymys, johon myös edustaja Tolvanen viittasi ja jonka teitä edeltävä ministerikin, entinen oikeusministeri Häkkänen, esille nosti. Olin itse myös laittanut esille tämän Norjan mallin, jossa siis elinkautinen on 21 vuotta mi-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

nimissään ja sen jälkeen sitä voidaan oikeuden päätöksellä jatkaa ymmärtääkseni viiden vuoden palasissa eteenpäin. Eikö tämä olisi meille aivan hyvä järjestelmä? Mielestäni meidän pitäisi myös Suomessa pohtia tilannetta niin, että meillä olisi ajanmukainen lainsäädäntö — vaikkapa tällaista Norjassa tapahtunutta joukkomurhatapausta varten — ettemme vasta sitten ole pohtimassa tilannetta, kun jotain vakavaa ja järkyttävää on tapahtunut.

14.14 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys vankeusaikaisen rikollisuuden estämisen ja laitosturvallisuuden ylläpitämisen tehostamista koskevaksi lainsäädännöksi on tarpeellinen ja perusteltu. Siitä kertoo myöskin lausuntopalaute, josta suurin osa suhtautuu tähän muutokseen myönteisesti. Tietojen saannin osalta on aivan välttämätöntä, että parannetaan tiedonvaihtoa Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin, tarvittaessa Tullin ja Rajavartiolaitoksen kanssa. Voimassa oleva lainsäädäntö ei ole siihen riittävä. Rikolliseen ja vankilaturvallisuutta vaarantavaan toimintaan tulee voida puuttua tehokkaasti ennaltaehkäisemällä tällaista toimintaa vankilassa sekä saattamalla nämä tapaukset tarvittaessa myös poliisin käsiteltäväksi.

Tässä lakiesityksessä on myöskin kameravalvontaan liittyviä asioita, ja itse näen, että merkittävä asia on myöskin muiden vankien turvallisuuden parantaminen — että tässä kun mietitään yksilön oikeuksia, on myöskin muistettava tarkoin, mitä ovat ne muiden ihmisten oikeudet, oikeus turvallisuuteen. Samoin maksukorttien käytön valvonnasta ei ole tällä hetkellä säädetty, ja se vaatii tarkempaa säätelyä. Maksukorttitilien valvonta on esimerkiksi huumekaupan ja muiden vankien painostamisen estämiseksi välttämätöntä, ettei niitä käytetä rikolliseen toimintaan.

Tämä esitys on tarpeellinen. Ympäröivä maailma on muuttunut, ja vankilan toimintaympäristö on muuttunut erilaisten yhteiskunnan muuttumisen myötä nousseiden haasteiden myötä, ja meidän lainsäädäntömme on pysyttävä myös siinä matkassa.

Nostaisin tässä esille myös samaa, mitä edustajat Tolvanen ja Heinonen, liittyen yhteiskunnan turvallisuuteen ja siihen, miten vankimme myöskin saadaan takaisin niin sanotusti yhteiskuntakelpoisiksi ja sopeutumaan yhteiskuntaan. Tässä nousevat tietenkin tärkeään osaan nämä vaaralliset vangit mutta myös seksuaalirikolliset, etteivät he jatkossa uusi rikoksiaan. Olen aikaisemmin tehnyt kirjallisen kysymyksen kemiallisesta kastroatiosta seksuaalirikollisten yhteydessä ja kysyisinkin oikeusministeriltä: Onko tämä asia mitenkään etenemässä? Voitaaisiinko ajatella yhdeksi mahdolliseksi keinoksi kemiallista kastroatiota seksuaalirikollisille? [Ben Zyskowitz pyytää vastauspuheenvuoroa]

14.17 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Keskeinen asia tässä ehdotuksessa on tietysti se, että parannetaan viranomaisten yhteistyötä ja tiedonvaihtoa ja — niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissakin kävi hyvin ilmi — ennen kaikkea se, että voidaan vähentää ja ennaltaehkäistä rikollisuutta siellä vankilaympäristössä.

Yksi kohta tuossa tuli, josta ministerikin taisi mainita: nimenomaan tämä maksukorttien tilanne ja niiden valvonta ja säilyttäminen — millä tavalla pystytään rikollisuuden estämiseen vankeusajalla, ja miten tietoja pitäisi saada myöskin näiltä maksulaitoksilta. Onko jossain vaiheessa pohdittu sellaista asiaa, että meillä olisi ikään kuin suljettu maksujärjestelmä tai joku? Nythän meillä on näitä Mastercard- ja prepaid-kortteja, joita voi kuitenkin käyttää, mutta esimerkiksi — taisi olla lakivaliokunnan kanssa, kun vierailimme Norjassa — Bastøyn saarella taisi olla suljettu järjestelmä, missä ainoastaan siellä saarella makset-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

tiin sillä. Että onko tällaisia lainsäädäntöajatuksia ollut esimerkiksi Suomessa missään vaiheessa?

Toinen pointti: Tekninen valvonta ja sen lisääntyminen. Hyvä, että saadaan täsmälliset säännökset teknisestä valvonnasta, mutta toive on myöskin se, että tämä tekninen valvonta myös lisääntyy sitten sen myötä, kun saadaan nämä kirjaukset tehtyä.

14.18 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä on tärkeä lakiesitys. Kiitos siitä, että oikeusministeriö on edistämässä viranomaistemme toimivaltuuksien saattamista ajanmukaiseen malliin.

On sinänsä tietysti hieman paradoksaalista, että joudumme kehittämään lainsäädäntöä vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseksi, kun tietysti vankeudessa sovitetaan niitä aiemmin tehtyjä rikoksia ja pitäisi olla aivan itsestäänselvää, että vankeusaikana ei tehdä enempää rikoksia eikä vaaranneta vankeinhoidon hallintoa ja vankeinhoitoa tekevien ihmisten turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Haluaisin oikeusministeriltä oikeastaan myös kysyä tässä samalla sitä, että kun olemme nähneet, kuinka naapurimaassamme Ruotsissa, joka monella tavalla on Suomelle yhteiskunnallinen vertailukohta, ollaan viime vuosina luisuttu todella vakavaan väkivallan lisääntymiseen ja siellä rikollisjengien väliset välienselvittelyt alkavat aiheuttaa yleisen turvallisuudentunteen horjumista, niin miten tämä näyttäytyy oikeusministerin hallinnonalalla. Miten pystytään estämään Suomen luisuminen tilanteeseen, jossa rikollisjengit aiheuttavat vaaraa myös jo sivullisille ja selkeästi haittaavat kansalaisten turvallisuudentunnetta? Suomen viranomaiset ovat varmasti tehokkaita toiminnassaan ja hyvin niukoilla resursseillaan tekevät äärimmäisen hyvää työtä, mutta onko jotain, mitä voisimme lainsäädännössä tehdä näiden nyt esitettyjen toimenpiteiden lisäksi, millä estetään senkaltaisen kehitys, joka Ruotsissa on nähty?

14.20 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys on laaja koskiessaan useita eri lakeja. Esitetyillä muutoksilla selkiinnytään Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviä ja toimivaltuuksia parantaen viranomaisten välistä yhteistyötä erityisesti rikollisuuden estämisessä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Olen perehtynyt Vankilavirkailijain Liiton syksyiseen lausuntoon ja pidän heidän esille nostamia asioita tärkeinä. Muutama kohta tässä esityksessä kaipaa mielestäni vielä uutta tarkastelua:

Ensinnäkin etsintäkuuluttamista koskeva lainsäädäntö on tällä hetkellä puutteellinen, ja uusi säännös selkeyttäisi sitä. Ehdotukseen pitäisi kuitenkin vielä lisätä, että Rikosseuraamuslaitoksella on toimivalta etsintäkuuluttaa vanki, joka karkaa, poistuu luvatta vankilasta tai ei palaa vankilaan määrättynä ajankohtana. Etsintäkuuluttamisen pitää olla mahdollista kaikissa tilanteissa, joissa vanki on vankilan ulkopuolella ilman Rikosseuraamuslaitoksen lupaa. Emme voi antaa tulkinnanvaraakaan siihen, pitääkö tehdä etsintäkuulutus vai ei. Tämä on tärkeää kaikissa tapauksissa.

Toiseksi teknistä käyttöyhteyttä muille esitutkintaviranomaisille ei tule luoda. Jokainen virasto haluaa pitää oman turvallisuustietorekisterinsä. Rekisterin käytössä pitää olla erittäin tarkka, sillä pahimmassa tapauksessa tietojen antaminen tai pääsy rekisteriin voi aiheuttaa vakavia turvallisuusuuhkia.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

14.21 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Hyvä oikeusministeri! Tämä esitys on kertakaikkisen tärkeä ja poistaa monta epäkohtaa, joita meillä tällä hetkellä on tässä yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen, poliisin sekä muiden tutkintaviranomaisten välillä.

Muutaman asian olisin täältä nostanut esille.

Vankiin kohdistuu rikoksen seurauksena vapauden menetys. Vapauden rajoittaminen on myös osa vankeusaikaa, jossa monin tavoin vangin vapautta rajoitetaan. Mutta vangilla on yksityisyydensuoja ja myös yksityisyys, ja tässä esityksessä monessa kohdassa mennään ikään kuin sille alueelle, millä tasolla, minkälainen se on vankeuden aikana. Esimerkiksi tämän kameravalvonnan osalta toivon, että kun valiokunta sitten tätä käsittelee, niin varmistetaan se, että tietynlainen yksityisyys ja intiimiys säilyy.

Nostaisin nyt täältä ensinnäkin seuraavanlaisen asian: Vankeuslain 19 lukuun esitetään lisättäväksi säännös Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten oikeudesta ilmoittaa poliisille toimivaltuuksiensa ja tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmenneitä tietoja tapahtumista ja henkilöistä, joiden voidaan perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan. Tämä on erinomainen asia — oikeus ilmoittaa, jos havaitsee jotain. Kysynkin nyt ministeriltä, kun en tästä esityksestä ole löytänyt sitä, että tuleeko tässä myös virkamiehelle ilmoitusvelvollisuus. Minulla on se käsitys, että se ei tässä laissa olisi — eli on -oikeus, mutta ei ilmoitusvelvollisuutta. [Leena Meri: Hyvä huomio!]

Sitten toinen kohta. Täällä on tämä maksukortteihin ja niiden tilien valvontaan liittyvä uusi, laajennettu oikeus, eli voidaan valvoa vangin rahankäyttöä, mutta en löytänyt tästä sitä, että onko tulossa valvonta sille henkilölle, jolla on valtuutus valvontaan — eli siis kuka valvoo häntä, joka valvoo vangin rahankäyttöä? Myöskään sitä ei käsittäkseni ole tähän kirjoitettu sisään, ja toivon, että valiokunnan jäsenet huolella kuuntelevat tätä, koska meidän on — ja menikö tämä perustuslakivaliokuntaan? [Oikealta: Menee!] — hyvä myös siellä tarkastella sitä, kuka valvoo nyt tätä prosessia kokonaisuudessaan.

Ja sitten vielä kolmantena asiana — tänne on tulossa tämä niin sanottu oma-aloitteinen tietojen luovuttaminen, siis oma-aloitteinen tietojen luovuttaminen. Myöskään täällä ei ole mainintaa siitä, kuka luovuttaa, kenelle se oikeus annetaan ja miten sitä seurataan. Pidetäänkö kirjaa luovuttajasta ja luovutetusta tiedosta, sekään ei sisälly tähän. Eli tähän on ikään kuin erinomaisesti laajennettu tätä monien asioiden ja sisältöjen valvonnan lisäämistä, mutta sen, joka niitä tietoja kerää, hankkii, valvonta on jäänyt tässä hieman taka-alalle. Jos on nyt käynyt kuitenkin niin, että edustaja Laukkanen on lukenut tämän huolimattomasti, niin sitten tietysti perun kaikki puheeni, mutta oikeusministeri, joka varmasti on tietoinen lain sisällöstä, ehkä osaa näihin minun vaatimattomiin kysymyksiini vastata.

14.26 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomaisen tärkeä laki tämä nyt eduskuntaan tullut hallituksen esitys. Meillä valtava määrä tietoa esimerkiksi vangeista kerääntyy viranomaisille, mutta on surullista, että niiden tietojen liikkuminen viranomaisten välillä ei suju mutkitta. Se aiheuttaa monesti tilanteita, joista voi olla ympäröiville ihmisille tai esimerkiksi vanginvartijoille tai vankien kanssa erilaista työtä tekeville ihmisille vaaraa. Henkilö on syylistynyt vaikka törkeisiin rikoksiin, mutta siitä ei ole tietoa tullut aikanaan. Varsinkin kun nykyaikana meillä on erittäin hyvät tietojenkeruuvälineet, aivan loistavat tietojenkeruuvälineet, niin pitäähän meillä olla lainsäädäntö ajan tasalla, niin että tällaisissa tapauksissa, kun on esimerkiksi erittäin vakavista rikoksista kysymys, viranomaisilla — tutkintaviranomaisilla, poliisilla, Tullilla, rajavartijoilla — on oikeus saada tietoja muiltakin viranomaisilta siitä, mitä oikeasti on tapahtunut, niin että muo-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

dostuu se kokonaiskuva, jonka perusteella kansalaisten turvallisuudesta voidaan huolehtia. Jos meillä se tieto on jo olemassa, niin on surullista, jos sitä ei voi käyttää.

Mutta nythän meillä on tässä lakiesitys, jonka ministeri juuri esitteli, ja toivon mukaan tämä tulee mahdollisimman äkkiä voimaan ja saadaan terävöitettyä tätä tutkintaa ja ennen kaikkea taattua se, että ihmisten turvallisuus varmistetaan.

14.27 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille, tässä on paljon tärkeitä seikkoja. Käsitlemme tämän lakivaliokunnassa huolellisesti perustuslakivaliokunnan mietinnön saatuaamme.

Ihan samaa asiaa minäkin tuossa pohdin, mitä edustaja Laukkanen, eli tämä velvollisuutta/oikeutta ilmoittaa tietoja, joiden perustellusti arvioidaan liittyvän rikolliseen toimintaan. Se on kuitenkin edellytys täällä tietojen luovuttamisessa. Tuntuu aika erikoiselta, että viranomaisella ei olisi velvollisuutta, mikäli hän arvioi, että se liittyy rikolliseen toimintaan, kun kuitenkin tämän lainsäädännön eräs tarkoitus tässä on ehkäistä vankeusai-kaista rikollisuutta, kuten ministeri sanoi. Vaikka tietysti sen pitäisi olla itsestäänselvyys, että rikollisuutta ei vankilassa ole, mutta valitettavasti näinkin kuitenkin on.

Itsekin haluaisin ottaa esille elinkautisen vankeuden ja vaarallisuusarvioinnin. Olen tästä edustaja Rantasen kanssa tullut julkisuuteenkin joitakin viikkoja sitten, mutta en ole siitä huomannut sitten enempää keskusteltavan, kun se on Häkkäsen mielipide. Meillä on ongelmana nimenomaan nämä elinkautisvangit ja heidän vapautumisensa ja siinä yhteydessä tehtävä vaarallisuusarviointi. Myös emeritaprofessori Terttu Utriainen on ottanut kantaa siihen, että näissä hovioikeuden päätöksissä annetaan aika paljon painoarvoa, oikeastaan liikaakin sille, onko perhe-elämää, opiskelua ja päihteettömyyttä. Sehän ei nyt ole ratkaisevin tekijä, vaan se, että henkilö on edelleen korkean väkivaltariskin luokituksessa.

Kysyisinkin ministeriltä, onko tarkoitus muuttaa lainsäädäntöä niin, että meillä annettaisiin pääpainoarvo sille, että muut ihmiset saavat turvallisesti liikkua yhteiskunnassa, eikä niin, että käy esimerkiksi tämäntyppisiä tilanteita, että henkilö syyllistyy jatkuvasti henkirikoksiin ja aina vain hän pääsee uudestaan niin sanotusti kokeilemaan elämää, vaikka voidaan kokemuksesta jo todeta, että se ei ole onnistunut.

Toinen luokka, jossa näitä riskiarvioita ei tehdä, on määräaikaiset vankeusrangaistukset. Jos ajatellaan esimerkiksi tätä sarjakuristajaa, joka ei ole kertaakaan joutunut elinkautiseen tuomioon, vaan on saanut määräaikaisia rangaistuksia tapoista, niin hänen osaltaan ei ole tehty tällaisista vaarallisuusarvioita. Tässä kannanotossa, jonka tein lakivaliokunnan jäsenenä, edustaja Rantasen kanssa, pyysimme pohtimaan sitä, tulisiko sitäkin laajentaa niin, että vakaviin väkivaltarikoksiin syyllistyneiden määräaikaisiin rangaistuksiin liittyvien vapautuspäätösten yhteydessä mietittäisiin aina, onko henkilö siinä tilassa, että hänet voidaan yhteiskuntaan päästää vai tulisiko häntä pitää tietty aika, niin kauan että hän on kuntoutunut, suljettujen ovien takana ja jos on erittäin vakavasti vaaraksi, niin vaikka sitten loppuikänsä.

14.30 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Ovaskan esiin ottama viranomaisyhteistyön parantuminen on hyvin tärkeää. Tässä yhteydessä lienee hyvä myös mainita ja korostaa edustaja Laihon ehdotusta kemiallisesta kastroatiosta, joka on varmasti varteenotettava sekin.

Ulkomaalaisillahan on selkeä ylliedustus seksuaalirikoksissa, ja erityisesti tämä korostuu yhteistyössä Maahanmuuttoviraston kanssa. Katson, että on selvitettävä kemiallisen

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

kastraation soveltuvuus sellaisten turvapaikanhakijoiden osalta, joita ei kyetä käännättämään tehdyistä seksuaalirikoksista ja kielteisestä turvapaikkapäätöksestä huolimatta. Oletan, että oikeusministeri vastauksessaan ei anna erityiskohtelua näille ryhmille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Oikeusministeri Henriksson, 3—5 minuuttia.

14.31 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin hyvistä kysymyksistä. Tämä esityshän nyt ei koske vaarallisten rikoksentekijöitten vapauttamista, mutta vastaan kuitenkin tähän kysymykseen, koska se tuli niin monelta suunnalta, ja varmasti meidän on syytä palata vielä siihen. Eli oikeusministeriössä on nyt käynnissä hanke, jossa arvioidaan vaarallisimpien väkivaltarikollisten vapauttamisen edellytyksiä, ja elinkautisvankeja koskeva arviomuistio on tällä hetkellä lausuntokierroksella. Elikkä tämä asia on näin ollen erittäin, erittäin ajankohtainen. Tässä arviomuistiossa on pohdittu muun muassa sitä, tulisiko elinkautisvangeille vapauttamisharkinnan yhteydessä tehtävän väkivaltariskiärvion asemaa lainsäädännössä vahvistaa, eli juuri sitä, mitä te olette myös tässä nostaneet esille.

No ennen mahdollisia lainmuutoksia on kuitenkin selvitettävä rikosarviointien luotettavuutta. On varsin tärkeitä, että jos me sellaiseen menemme, että nostamme sen rikosarvioinnin sellaiselle tasolle, että siitä on aina pidettävä kiinni, niin silloin meidän on pystyttävä myös luottamaan siihen, että se arviointi on tehty oikein. Tätä varten on nyt tarkoitus käynnistää tutkimushanke vielä tänä keväänä.

No sitten tässä nousi myös esille se, että on myös muita vaarallisia rikoksentekijöitä kuin elinkautisvangit. Tämä pitää paikkansa, ja elinkautisvankien lisäksi myös muiden vaarallisten väkivaltarikollisten kohtelua lainsäädännössä ja heidän vapauttamiseensa liittyviä käytäntöjä tullaan nyt oikeusministeriössä arvioimaan. Tähän asetetaan työryhmä nyt keväällä.

Silloin kun tehdään mahdollisia lakimuutoksia, on huomioitava tietenkin Suomea sitovat ihmisoikeusvelvoitteet ja myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan elinkautiseen vankeuteen on liittyttävä tulevaisuudennäkymä vapautumisesta ja mahdollisuus vapaudenmenetyksen jatkumisen tarkistamiseen.

Olen samaa mieltä kuin moni edustaja siitä, että tähän on syytä vielä perehtyä ja tätä on syytä pohtia, ja tulemme varmasti tähän vielä palaamaan. Totta kai on niin, että yhteiskunnan tehtävä on suojata ihmisiä, ja silloin jos on tiedossa, että henkilö on yhteiskunnalle, muille ihmisille, vaarallinen, niin silloin meillä pitää olla järjestelmä, joka suojaa. Toisaalta on myös oltava sitten todella varmuus, että se riskiarviointi on tehty oikein.

Sitten muutama muu kommentti:

Tässähän kannetaan nyt huolta myös vankilan turvallisuudesta. Sen takia tulee näitä kameroita, ja sen takia myös tiedonannossa ja tietojenvaihdossa tulee lisää mahdollisuuksia myös Risen osalta. On mielestäni erittäin hyvä, että nyt vihdoinkin tämä lakiesitys tulee.

Näitten maksukorttien osalta edustaja Ovaska kyseli, onko suljettua järjestelmää ajateltu. Siitä minulla ei ole tietoa. Voitte varmasti lakivaliokunnassa siitä kysellä lisää.

Mitä tulee etsintäkuuluttamiseen, niin tässä edustaja nosti kysymyksen myös siitä. Nyt on ehdotuksena se, että tulee selkeä pykälä, jossa todetaan, että Rikosseuraamuslaitos voi etsintäkuuluttaa vangin, jos hän karkaa tai poistuu luvatta vankilasta ja niin edelleen tai jos hänelle on myönnetty lupa oleskella vankilan ulkopuolella eikä hän palaa lupaehdoissa

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

määrättynä ajankohtana taikka rikkoo muuten luvan ehtoja. Nämä kaikki ovat nyt tulossa siihen lakiin, ja ne ovat hyviä muutoksia.

Sitten tässä myös edustaja Laukkanen kyseli siitä, kuka tavallaan valvoo sitä henkilöä, joka valvoo näitä maksukortteja. Varmasti Risen sisällä on kyllä säädetty tarkka tieto myös siitä, kuka valvoo, ja viime kädessähän oikeusasiamies on se, joka valvoo meidän viranomaisia. Mutta varmasti on hyvä, että valiokunta kuulee tästä enemmän.

Kaiken kaikkiaan haluan teille nyt kertoa myös sen, että olemme saaneet tietoa siitä, että poliisin tiedonsaannissa maasta poistettavan henkilön vankilaan sijoittamisesta on ollut nyt jonkun verran ongelmia. Poliisi on arvostellut Riseä siitä, ettei se luovuta poliisille tietoa, mihin vankilaan maasta poistettava henkilö on sijoitettu. Oikeusministeriö pitää maasta poistettavan henkilön vankilaansijoittamistiedon luovuttamista poliisille välttämättömänä viranomaisyhteistyön toimivuuden varmistamiseksi. Tämän takia säädöspohjan selkiönnäyttämiseksi tulen esittämään ja ministeriö tulee esittämään, että henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettuun lakiin tehtäisiin tätä asiaa koskeva täsmennys. Se tulee vielä. [Oikealta: Hyvä! — Timo Heinonen: Oikein! — Ben Zyskowicz: Hyvä! Juuri siitä olisin puhunut!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tätä asiaa varten varattu 30 minuuttia on käytetty, ja keskustelu ja asian käsittely siis keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.37.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.36.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä.

16.36 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Me vierailimme viime vuonna lakivaliokunnan kanssa Norjassa tutustumassa Norjan vankeinhoitoon ja Norjan lainsäädäntöön, ja tuolta reissulta jäi kyllä evääksi selkeästi semmoinen tieto, että Suomessa on petraamisen varaa juuri tiedonkulussa ja tiedonvälityksessä eri viranomaisten välillä. On aivan selkeää, että vankiloiden ja yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta tiedon on kuljetta-va paremmin.

Perusteet tälle esitetylle kehitystoimenpiteelle ja säännösmuutokselle on olemassa huomioiden, että järjestäytynyt rikollisuus on kasvanut ja ilmi on tullut rikosliigoja — eihän voi olla näin, että vankilat ovat ympäristö, missä rikollisuus kasvaa eikä vähene. Joten uskon lämpimästi, että näillä parannusehdotuksilla pystymme vaikuttamaan tähän tiedonkulkuun ja sitä kautta suomalaisten turvallisuudentunteeseen. — Kiitos.

16.37 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Varasin puheenvuoron kohdassa, jossa ministeri oli paikalla, ja tarkoitus oli tiedustella ministeriltä lähinnä siitä, että — kuten tiedossa on — vaikka vankilassa ollaan vankan valvonnan alla, siellä tapahtuu sekä yksittäisten että rikollisjärjestöjen väkivallanteoja, huumeiden käyttöä, kiristyksiä ja niin

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

edelleen. Olisin ministeriltä tiedustellut, mitä muita kuin tässä varsinaisessa esityksessä olevia lainsäädäntökeinoja on tekeillä vankiloiden turvallisuustilanteen kohentamiseksi. Tarkoitan tällä vankilaolosuhteita — siis henkilökunnan koulutusta, kurinpidollisia keinoja, mielenterveyteen liittyviä palveluita ja niin edelleen.

Mitä tulee tähän itse esitykseen, niin totta kai tietojen täytyy liikkua eri viranomaisten ja tahojen välillä varsin ketterästi erityisesti silloin, kun kyse on rikollisuudesta. Tällainen yhteistyön tarve on osoittautunut niin vankiloiden kuin yhteiskunnan kokonaisuuden ja turvallisuuden kannalta täysin välttämättömäksi. Mutta varsinainen puheenvuoroni olisi liittynyt kysymykseen ministerille.

16.38 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys vankeusaikeisen rikollisuuden estämiseksi, ja mielestäni lakiesitys on erittäin tervetullut. Tietojenvaihto poliisin ja Rikosseuraamuslaitoksen kesken ei tällä hetkellä ole riittävää. Tämän lakiesityksen jälkeen viranomaisella on oikeus tehdä ilmoitus vangin epäilyttävästä toiminnasta.

Mutta, arvoisa puhemies, kiinnitän samaan asiaan huomiota kuin edustaja Laukkanen tänään aiemmin, että vaikka on oikeus tehdä ilmoitus, niin velvollisuutta ei välttämättä ole. Toivon, että ne henkilöt, jotka istuvat lakivaliokunnassa ja jotka ovat täällä läsnä nyt, kiinnittävät nimenomaan tähän kohtaan huomiota. Kyllä pitäisi olla myöskin velvollisuus ilmoittaa sellaisesta toiminnasta, joka viittaa rikolliseen toimintaan.

Hyvin tavanomaistahan on se, että vankilassa muun muassa käytetään huumeita — huumerikokset ovat siellä arkipäivää. Esimerkiksi Riihimäen vankilassa, jossa vierailin lakivaliokunnan kanssa parisen vuotta sitten, tuntui olevan vitsauksena dronet, joiden avulla tuodaan huume-eriä vankilan alueelle. Eli myöskin näitä uudenlaisia valvonnan mekanismeja tarvitaan sitä mukaa kuin tekniikkakin on kehittynyt.

Toinen on myöskin internetin käytön ja erilaisten some- ja sähköpostiviestimien käyttö. Olen sitä mieltä, että jatkossakin näiden välineiden käytön tulee olla hyvin valvottua, mitä tulee erityisesti vakavia rikoksia tehneisiin vankeihin.

Kävin äskettäin Etyjin terrorismin vastaisen komitean mukana Norjassa, missä tutustuin käytäntöön, millä tavalla siellä näitä vaarallisia vankeja kohdellaan, ja siihen, minkälainen rangaistuskäytäntö on olemassa. Ja toivoisinkin, että meillä otettaisiin oppia siitä, millä tavalla tämän Utøyan tapahtuman jälkeen, mikä tapahtui vuonna 2011, Norjassa muutettiin lainsäädäntöä. Eli siellä tämä henkilö, joka syyllistyi näihin hirvittäviin rikoksiin nuoria kohtaan, sai 21 vuotta vankeutta ja viiden vuoden välein hänen rangaistustaan tarkastellaan eli sitä, onko hän valmis palaamaan normaaliin yhteiskuntaan vai ei.

On sinänsä harmi, ettei oikeusministeri ole nyt täällä kuulemassa tätä keskustelua, mutta toivon, että käsittelyyn otetaan myöskin elinkautisrangaistuksen todellinen pituus ja se, millä tavalla erityisesti näitä kaikkein vaarallisimpia vankeja pidetään vankiloissa, kuinka kauan.

Itsekin olen käynyt keskustelua muun muassa vankeinhoidon asiantuntijan Hannu Lauerman kanssa, joka on todennut, että Suomessa on ehkä 5—20 sellaista vankia, joita, voi olla, ei ehkä ikinä kannattaisi päästää vapaaksi, mikäli mietitään sitä, millaista vaaraa he aiheuttavat yhteiskunnalle. Tietenkin meidän on otettava huomioon ihmisoikeuslainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset, joissa me olemme mukana. Mutta jollakin tavalla meidän lainsäädäntöämme täytyy selkeyttää ja myöskin ankaroittaa näiden elinkautisvankien osalta.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

16.42 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Meillä olisi hallituksen esitys koskien vankeusaikaan liittyvää rikollisuutta. Tämähän on tietysti jo käsitteellisesti vähän outo asetus, että ihmiset, jotka ovat vangittuina, syyllistyvät siinäkin tilanteessa rikoksiin, edustaja Kauma kuvasi muun muassa, että huumausainerikoksiin.

On oikeastaan itsestään selvää, että tässä tilanteessa, kun vanki on viranomaisvalvonnan alla suoraan, silloin on ihan luonnollista, että myöskin viranomaisten välisen tiedonkulun ihan toisella tavalla täytyy olla varmistettua kuin ehkä monessa muussa kohdassa, jolloin kyllä tämä hallituksen esitys on ihan oikeassa kohdassa kiinni.

Edustaja Kauma pohdiskeli Norjan tilannetta, ja itsekin jäin tätä kyllä miettimään: 21 vuoden vankeusrangaistus tuontapaisesta selkeästi poliittisesti orientoituneesta rikoksesta, jossa tämä rikoksentehtäjä ei käsitykseni mukaan vielä ole osoittanut katumuksen merkkiä vaan päinvastoin hakee, jos vain pystyy, omalla tavallaan ikään kuin itsetunnolle vahvistusta ja jopa julkisuutta näissä asioissa silloin, kun vain pystyy. Tässä ollaan kyllä hyvin riskialttiissa tilanteessa tämäntyyppisessä jopa poliittiseksi luonnehdittavassa väkivalta-asetelmassa. En minä osaa mennä sanomaan, miten elinkautisrangaistuksia täytyisi täyttää ja seurata, mutta kyllä samantyyppistä pohdiskelua käyn mielessäni kuin minin edustaja Kauma omassa puheenvuorossaan viittasi.

Arvoisa puhemies! Minä halusin tämän puheenvuoron kyllä käyttää jo aikaisemmassa vaiheessa päivällä, kun tämä keskustelu oli ensimmäisessä vaiheessa. Reagoin oikeastaan edustaja Junnilan puheenvuoroon. Edustaja Junnila omassa puheenvuorossaan siirsi huomion seksuaalirikoksiin, maastakarkotuksiin, ulkomaalaistaustaisiin seksuaalirikoksiin syyllistyneisiin ihmisiin, ja totesi hyvin vahvasti, totesi joka tapauksessa selkeästi yhdessä lauseessa, johon minä halusin reagoida, että ulkomaalaistaustaiset ihmiset syyllistyvät suhteettoman suuressa määrin seksuaalirikoksiin verrattuna suomalaisiin.

Tämä argumentti näyttäytyi siltä, että ikään kuin silloin, kun passi on joku toinen, seksuaalirikoksiin syyllistytään enemmän. Tässä suhteessa kannattaa muistaa tilastoja siltä osin, että myöskin suomalaisella passilla olevat ihmiset ollessaan ulkomailla tekevät seksuaalirikoksia merkittävässä, moninkertaisesti merkittävämmässä, suuremmassa määrin kuin suomalaiset tekevät kotimaassaan. Eli ne olosuhteet siinä, kun ihminen menee ulkomaille, ovat monella tavalla seksuaalirikoksiin taipuvaisille ihmisille sen kaltaisia, että he syyllistyvät näihin rikoksiin. Tämä kannattaisi pitää nyt mielessä, että kyllä, ne olosuhteet vaihtelevat, kun ihmiset ovat kotimaassaan tai ulkomailla — sosiaalinen kontrolli, järjestelmä on erilainen ja niin edelleen — jolloin siinä tulee tätä taipumusta. Ettei tähän vain tule sitä käsitystä, että me etnispohjaisesti näitä asioita katsoisimme, vaan katsoisimme niitä nimenomaan olosuhdepohjaisesti, josta heijastuu tämä käyttäytymisen äärimmäisen negatiivinen ilmenemismuoto ulkomailla oltaessa.

16.45 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Minä haluan myöskin kiittää tästä tarpeellisesta lakiesityksestä, jonka tarkoituksena on siis parantamalla viranomaisten tietojenvaihtoa ja lisäämällä toimivaltuuksia ennaltaehkäistä vankeudessa tapahtuvaa rikollisuutta. Ja todella, kuten edustaja Kiljunen tuossa totesi, niin onhan tämä siinä mielessä oireellista, että me käsittelemme täällä lainmuutosta, jotta rikoksiaan sovittavien henkilöiden rikollisuutta voidaan torjua vankiloissa — siis niiden henkilöiden, joiden tulisi pyrkiä takaisin yhteiskuntakelpoisiksi kansalaisiksi.

Nostan erityisesti esille maksukorttien valvonnan, joka tässä keskustelussa on aiemminkin esille noussut. Sehän todella tässä lakiesityksessä nyt mahdollistetaan. Maksukorttien

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

käytön valvonta on todella keskeistä esimerkiksi huumorikollisuuden torjumiseksi. Tällä valvonnalla voidaan myös suojata vankeja tähän rikollisuuden muotoon liittyvältä painostamiselta.

Haluan tässä yhteydessä myös tukea sitä näkemystä, joka tässä on useassa puheenvuorossa tuotu esille, että elinkautisvankien vaarallisuusarviointia tulisi Suomessa muuttaa siten, että muiden ihmisten turvallisuus onnistutaan nykyistä paremmin takaamaan. Jos vaarallisuusarviointi itsessään näyttää punaista, vankia ei pitäisi vapauttaa. Tukea käytännössä elinikäiselle elinkautiselle on tullut todella arvovaltaisilta psykiatripiireiltä, siis heiltä, jotka ihmismielen pimeydestä eniten ymmärtävät. Edustaja Kauma viittasi tuossa omassa puheenvuorossaan psykiatrisen vankisairaalan ylilääkärin kantoihin, joka on todennut julkisuudessakin, että hänen arvionsa mukaan Suomessa on noin viisi ihmistä, joita ei pitäisi koskaan vapauttaa vankilasta. Suomen valtion ensisijaisiin tehtäviin kuuluu suojella kansalaistensa turvallisuutta, oikeutta henkeen ja elämään. On selvää, että Suomen ihmisoikeusvelvoitteet on otettava huomioon, kun puhutaan mahdollisuudesta vapautua elinkautisrangaistuksesta, mutta pidän kyllä yhtä selvänä sitä, että paatuneet, vaaralliset, julmiin rikoksiin syyllistyneet henkilöt eivät kuulu Suomen kaduille.

Olen monesti pohtinut, kuinka vahvat rikollisen ja vangin oikeudet voivat olla tilanteessa, jossa toisessa vaakakupissa painavat toisen ihmisen, sivullisen tai toisten vankien tai vankeinhoidon työntekijöiden oikeus turvallisuuteen. Olen pohtinut sitä, punnitaanko eri perusoikeuksia riittävän huolella, jos toisen turvallisuutta vaarantavan rikollisen tai vangin oikeudet ylittävät muiden oikeuden turvallisuuteen.

16.48 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kuuntelin keskustelun alkuosan myös ja nyt sitten muun keskustelun jälkeen tapahtuneen loppuosan ja haluan omalta kohdaltani todeta, että minusta tämä hallituksen esitys, joka liittyy tiettyihin menettelytapoihin ja niiden tiukentamiseen ja säätelyn tarkistamiseen vankilaolosuhteissa, on yksi osa sisäistä turvallisuutta. Vuonna 2016 eduskunta sai selonteon sisäisestä turvallisuudesta, ja olen siinä ymmärryksessä, että myös tämän eduskuntakauden aikana tulemme palaamaan laajakatseisesti sisäiseen turvallisuuteen, jossa on monia osia.

Vankilat eivät tietenkään saa olla mikään rikollisten korkeakoulu. Meillä on kansainvälisesti erittäin huolestuttavia esimerkkejä aika läheltäkin ja tietysti sitten kauempaa. Kaiken sen perusteella, mitä olemme tässä viime aikoina kuulleet, kehitys Suomen vankiloissa on mennyt viime aikoina huolestuttavaan suuntaan, ja sen takia on hyvä, että ministeriö ja eduskunta ja hallitus ovat tässä ajan hermolla.

Kolme eri kertaa tässä keskustelussa mainittiin, siis kolmen eri edustajan toimesta, ylilääkäri Hannu Lauerman nimi. Tunnen kollega Hannu Lauerman hyvin, olen hänen kanssaan näistä asioista keskustellut. Hän on todennut juuri tämän, että Suomessa on eräitä henkilöitä, jotka ovat niin vaarallisia, sillä tavalla psykopatologisia henkilöitä, että heitä ei pitäisi päästää vapaaksi. Hänen ratkaisunsa — niin kuin itse olen ymmärtänyt hänen kanssaan keskustelussa — ei ole aina ollut se, että perinteisellä tavalla pidennettäisiin sitä elinkautisrangaistusta, vaan me pystyisimme sillä tavalla ottamaan huomioon tämän häiriintyneen psykopatologian, että me sitä kautta pystyisimme eristämään niin sanotusti loppuelämäkseen nämä henkilöt. No muoto tämä tai muoto tuo, mutta lopputulos on kuitenkin se, jota tässä tavoitellaan.

Tässä keskustelussa on mainittu myös seksuaalirikokset ja ulkomaalaisten osuus niissä. Tästä asiasta hallintovaliokunta on keskustellut — ja päätti tänään asiantuntijakuulemisen

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

— kolmena eri päivänä hyvin perusteellisesti, ja tämä ongelmavyöhyke on näyttäytynyt nyt tosi monitahoisena. En nyt lähde itse laajentamaan keskustelua tähän suuntaan, koska tämä kansalaisaloite, mitä olemme käsitelleet, tulee tänne vielä myöhemmin käsittelyyn, mutta kaiken kaikkiaan erittäin tärkeä keskustelu.

En lähde politisoimaan tätä, mutta siteeraan Englannin entistä pääministeriä Tony Blairia silloin, kun hän oli varjohallituksen sisäministeri. Hän sanoi englannin kielellä: ”We are tough on crimes, but tough on the causes of the crimes too”. Tämä ajatus on sellainen, joka miellyttää minua. Meidän on oltava jämäköitä suhteessa rikoksiin, mutta myös rikollisuuden syihin.

16.51 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Kuten lukuisissakin puheenvuoroissa on tullut esille, niin on omalla tavallaan aika paradoksaalista, että joudumme ylipäätään käsittelemään lakiesitystä, jossa puhutaan vankeusaikaisen rikollisuuden estämisestä. Se, että vankeusaikaista rikollisuutta ylipäätään voi esiintyä, kertoo siitä, että lainsäädännön täsmentämiselle ja toimenpiteiden aikaansaamiselle on olemassa merkittävä tarve.

Tässä on useammassakin eri puheenvuorossa tuotu esille se fakta, että ennen kaikkea seksuaalirikoksissa ulkomaalaistaustaisten ja ennen kaikkea tiettyjen kansallisuuksien osuus ylikorostuu. Kuuntelin suurella mielenkiinnolla edustaja Kiljusen puheenvuoron, jossa hän esitti tulkinnan, että tämän ilmiön taustalla on nimenomaisesti se, että kun ollaan vieraassa ympäristössä, niin silloin tietyt sosiaalisen kontrollin mekanismit poistuvat ja silloin syntyvät olosuhteet, joissa tällaiseen tuomittavaan käytökseen syyllistytään herkemmin. Itse en ota kantaa siihen, millaiset taustatekijät sen faktan taustalla on, että ulkomaalaistaustaiset ja erityisesti tietyt kansallisuudet ovat näissä rikostyypeissä yliedustettuina. Mutta mikäli tämä edustaja Kiljusen esittämä tulkinta pitää paikkansa — että nimenomaisesti ylipäätään ulkomaalaisten määrän lisääntyminen tai ulkomailla oleilu lisää alttiutta seksuaalirikoksiin syyllistymiselle — niin onko silloin edustaja Kiljusen mielestä erityisen toivottavaa, että ulkomaalaistaustaisen väestön osuus yhteiskunnassa lisääntyy? Ja millaisia seurauksia tällä mahdollisesti on yhteiskunnalle edustaja Kiljusen mielestä, jos tämä Kiljusen tulkinta pitää paikkansa?

16.53 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Rydman avasi tässä tärkeän kulan siitä, onko nimenomaan maahanmuutto, ulkomaalaisen väestön tuleminen Suomeen, mihin tahansa yhteiskuntaan, riski siinä suhteessa, että jos näissä ulkomaisissa olosuhteissa, vieraissa olosuhteissa, uusissa olosuhteissa erityyppiset kontrollimekanismit, jotka säätelevät käyttäytymistä siellä kotikultuureilla, muuttuvat, niin silloin tämäntyyppinen rikollisuus saa mahdollisuuden toteutua toisella tavalla kuin muissa puitteissa. Nyt tässä ihan ensimmäiseksi täytyy todeta, että tilastollisesti on näin. Suomalaiset ulkomailla syyllistyvät keskimäärin enemmän rikoksiin kuin suomalaiset Suomessa. Se on aivan ehdottomasti näin. Suomessa kai tilanne karkeasti ottaen oli muutama vuosi takaperin se, että ulkomaalaisrikosten määrä Suomessa oli 11 prosenttia, kun ulkomaalaistaustaisia ihmisiä Suomessa on tuommoinen kolme ja puoli prosenttia, 4 prosenttia, vajaa 4 prosenttia, [Aki Lindén: Neljä ja puoli!] eli siinä on selkeä ero.

Sama tilasto kertoo tämän, joka onkin se olennainen seikka: ulkomaalaisiin rikollisiin Suomessa luetaan kaikki ulkomaalaiset, sekä ne, jotka ovat turisteina lyhytaikaisesti täällä käymässä, että ne, jotka ovat ulkomaalaistaustaisia ja jotka eivät ole vielä Suomen kansalaisia — he ovat kaikki ulkomaalaisia. Jos muistetaan tämä tilasto näistä ulkomaalaisista

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

turisteista, jotka ovat lyhytaikaisesti käymässä, niin ulkomaalaistaustaiset ihmiset syyllistyvät Suomessa rikoksiin sen tilaston mukaan noin 4,2 prosenttia eli suurin piirtein samassa suhteellisessa osuudessa kuin heidän kokonaisosuutensa on väestömäärästä. Eli täällä pysyvästi asuvat ulkomaalaiset ihmiset eivät syyllisty rikoksiin sen enempää keskimäärin kuin suomalaiset.

Toisinpäin katsottuna: Kun katsoo Ruotsin tilastoja, niin Ruotsissa 4 prosenttia rikoksista on suomalaistaustaisten ihmisten aikaansaamia. Ruotsissa on suomalainen vähemmistö, joka asuu siellä ja joka on 2 prosenttia kokonaisväestöstä. Näyttäisi siltä, että suomalaiset ovat varsinaisia rikoksentekijöitä Ruotsissa, koska he tuplaten enemmän syyllistyvät rikoksiin kuin keskimäärin ruotsalaiset. Tässäkin tilastossa ovat mukana suomalaiset turistit, jotka käyvät siellä maassa. Eli, arvoisa puhemies, olisi tärkeää tässä nyt huomioda, kun me puhumme ulkomaalaisväestöstä yhtenä entiteettinä, että me tilastoimme sen vähän oudolla tavalla. Silloin tämä johtopäätös, jonka edustaja Rydman tässä teki, että yli-päätään ulkomaalaistaustainen syyllistyisi enemmän rikoksiin kuin suomalaistaustainen, johtuu vain tästä olosuhdetilanteesta, ei etnisestä taustasta.

Ja teillä oli kiintoisa huomio, että me havaitsemme Suomessa esimerkiksi seksuaalirikoksiin tiettyjen kansalaisten syyllistyvän enemmän. Tämä on aika riskialtista vettä kulkea tähän kulmaan, koska kannattaa kysyä näistä tietyistä kansalaisuuksista suhteessa käyttäytymiseen kotimaassa, siellä mistä he tulevat. Todennäköisesti siellä on se tilanne, että he eivät syyllisty rikoksiin, koska siellä lainsäädäntö on taas tiukempaa, ja niin edelleen ja niin edelleen — sosiaalinen kontrolli on toisenlaista. Eli tässä kannattaa olla hyvin herkkänä, kun näillä vesillä liikkuu, että me emme — lainausmerkeissä tai suoraan, ilman lainausmerkkejä — syyllisty rasismiin, etniseen syrjintään ja koe, että tietäntyyppisen taustan omaavat ihmiset syyllistyisivät luontaisesti enemmän rikolliseen käyttäytymiseen kuin toiset. Olosuhteet poikkeavat, elämäntilanne poikkeaa, [Puhemies koputtaa] ja siitä seuraa sitten myöskin enemmän suomalaistaustaisten ihmisten rikollisuutta.

16.57 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Ensinnä kommentti edustaja Kiljusen puheenvuoroon: minä olen hiukan eri mieltä noista tilastoista, mitä totesitte tuossa liittyen näihin ulkomaalaistaustaisiin henkilöihin ja erityisesti seksuaalirikoksiin. Tietenkin meidän täytyy yhteiskuntana suhtautua yhtä vakavasti tai yhtä ankarasti kaikkiin rikoksentekijöihin riippumatta heidän taustastaan, etnisestä taustastaan tai muusta, mutta ei meidän myöskään pidä vähätellä sitä keskustelua. Kyllä näistä asioista täytyy ihan avoimesti pystyä myöskin tässä salissa keskustelemaan ilman, että kukaan kokee, että siinä on rasismiin liittyviä piirteitä.

Varsinainen kommenttini liittyy tähän edustaja Vestmanin aloittamaan puheenvuoroon tai oikeastaan keskusteluun, jos sen oikein ymmärsin. Meillä puhutaan paljon rikoksentekijöiden ihmisoikeuksista ja oikeuksista, ja ehkä myöskin heidän suojelemisestaan tätä kautta, mutta harvemmin tässäkin salissa me olemme puhuneet uhrien oikeuksista tai niistä henkilöistä, niiden oikeuksista, joihin mahdolliset uudet rikokset kohdistuvat. Itse toivoisin lakiesityksiä nimenomaan uhrien oikeusturvaan liittyen.

Edustaja Lindén nosti tässä esiin Hannu Lauerman, kuten itsekin aikaisemmin. Olen hänen kanssaan myöskin käynyt keskustelua siitä, kun hän on sanonut, että ulkomailla, missä hän usein käy puhumassa, ihmetellään Suomen lainsäädäntöä, sitä kuinka lepsua se on verrattuna varsinkin näihin hyvin ankariin väkivaltarikoksiin syyllistyneisiin rikoksentekijöi-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

hin. Hän joutuu usein sitä selittelemään. Sanon sen nyt tässä näin julkisesti, koska hänen nimensä tuli tässä usein mainittua.

Itse olen puolestani miettinyt sitä, että minkä takia meidän lainsäädäntömme on hyvin ankara esimerkiksi talousrikoksiin liittyen, mutta sitten kun kysymys on henkeen ja terveyteen liittyvistä rikoksista, niin yhtäkkiä me olemmekin paljon lievempiä ja loivempia niissä rangaistuksissa. Tästäkin toivoisin keskustelua, koska voi olla, että siinä on joku yhtymäkohta meidän historiaamme: olemme olleet köyhä kansa, ja siinä mielessä niitä taloudellisia intressejä on pitänyt sitten suojella ja siihen on ollut perustelunsa. Mutta kyllä itse näkisin, että ihmisen ruumiillinen koskemattomuus, miksei henkinenkin, on todella tärkeää ja meidän pitäisi nimenomaan sitä lainsäädäntöä kehittää.

17.00 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi totean, että olen aivan samaa mieltä edustaja Kauman äskeisen puheenvuoron kanssa juuri näistä asioista, miten meillä tuomioiden pituudet painottuvat eri rikoslajien suhteen. Näkemykseni on aivan sama.

Toisena totean, että minulla on tässä kädessäni tuore poliisin tilasto, jossa on oikeat numerot siitä, mistä me nyt olemme tässä keskustelemassa: rikokset lajeittain ja sitten ulkomaalaisten osuus ja kantasuomalaisten osuus ja niin edelleen. Minä en ryhdy niitä nyt tässä siteeraamaan, koska, kuten jo aikaisemmin totesin, en ole laajentamassa tätä keskustelua nyt tähän aihepiiriin, joka sinänsä on monitahoinen ja mielenkiintoinen ja jota hallintovaliokunnassa on viime päivinä käyty.

Sen sijaan haluan esittää johtopäätöksen, joka oli tänään varsin silmiä avaava meidän valiokuntamme käsittelyssä, kun käsitelimme kansalaisaloitetta seksuaalirikoksiin syylistyneiden ulkomaalaistaustaisten mahdollisesta karkottamisesta ja kun kuultavana olivat nämä aloitteen tekijät. Vasta siinä tilanteessa kuulin ja oivalsin, että aloitehan oli syntynyt maahanmuuttajaväestön keskuudessa. Ja se oli syntynyt tilanteessa, jossa maahanmuuttajaväestö ja heidän kanssaan avioituneet kantasuomalaiset tunsivat voimakasta syyllistämistä itseään kohtaan sen etnisen taustan pohjalta. Ja hädissään, jotta he saisivat tätä painetta vähennettyä, he tekivät tämän aloitteen: jos nyt pystyttäisiin karkottamaan nämä seksuaalirikolliset, niin paine siitä, että kaikki maahanmuuttajat ovat jollakin tavalla huonoja ihmisiä tai syyllistyvät rikoksiin, kevenisi.

Tämä oli erittäin silmiä avaava keskustelu. Se liittyy minusta siihen erinomaiseen kirjoitukseen, joka Helsingin Sanomissa viikonloppuna oli, jossa käsiteltiin tietäntyyppistä puhetta, kutsutaan sitä nyt vihapuheeksi tai ei. Itse kirjoitin sen artikkelin pohjalta Facebookiin hyvin laajan päivityksen, jossa punaisena lankana — jos näin voi sanoa — oli se, että emme koskaan saa syyllistää mitään etnistä, uskonnollista tai muuta ryhmää siitä, että jotkut sen ryhmän jäsenet syyllistyvät johonkin. Siteerasin siinä esimerkiksi kirjaa, jolla on kummallinen nimi: ”Miksi Sinatra on tärkeä”. Se on kirja, joka kertoo amerikanitalialaisten historiasta. Sinatra toteaa siinä kirjan sivulla 57 — muistan sen, koska olen juuri kirjoittanut tämän päivityksen — että hän tuki 60-luvulla aika radikaalienkin mustien kansalaisoikeusliikkeiden toimintaa sen takia, koska heikäläiset, ja sillä hän tarkoitti amerikanitalialaisia, ovat killuneet sen köyden päässä, niin kuin mustaihoiset ovat myös killuneet. Hän viittasi esimerkiksi 1990-luvun alun erääseen lynkkaustapahtumaan New Orleansissa. No tämä menee nyt kovin kauas. Mutta viesti oli, että rikokseen syyllistyneet pitää tuomita, mutta me emme saa koskaan leimata mitään ryhmää sillä perusteella.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

17.03 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Tilastothan ovat tietysti luettavissa hyvin monella eri tavalla, ja kun rikostilastoja luetaan, on tietysti syytä niistä tilastoista paitsi lukea, minkälaisista rikostyypeistä on kyse, myöskin eritellä vähän täsmällisemmin, mitä se ulkomaalaistaustainen rikollisuus sitten lopulta on. Nimittäin tilastoista käy ilmi myöskin se, että on tiettyjä rikostyypejä, joihin tietyt kansallisuudet syystä tai toisesta syyllistyvät merkittävästi useammin kuin kantaväestö tai toiset etniset ryhmät.

Tämä on sellainen kysymyksenasettelu, jossa on tietysti vaarallista lähteä kovin täsmällisesti ottamaan kantaa siihen, mitkä ovat syitä tämän ilmiön taustalla. Se on faktaa, että näin on. Siihen, mitkä asiat siinä taustalla vaikuttavat, on ehkä parempi jättää vastaustila sosiologeille ja yhteiskuntatieteilijöille kuin lähteä kansanedustajan paikalta sitä kommentoimaan. Kuitenkaan tätä seikkaa ei auta myöskään painaa taustalle, eikä sitä kannata myöskään tilastokikkailuilla toiseksi selittää, vaan on syytä havaita, että ongelma on todellinen ja siihen myöskin huomiota riittävästi laitetaan.

Tätä taustaa vasten olenkin ilahtunut siitä, että, kuten edustaja Lindén kuvasi, hallintovaliokunta tulee tähän omassa käsittelyssään huolella paneutumaan ja asiasta selvää ottamaan. Uskon, että hyvä valiokunta — jossa itsekkin olen aikanaan ollut varsinaisena jäsenenä, nykyisin varajäsenenä — myöskin tehtävänsä asiassa hyvin hoitaa.

17.05 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin arvostan sekä edustaja Rydmanin että Kauman puheenvuoroja, ja haluaisin heti sanoa sen, että kun edustaja Kauma sanoi, että ei pitäisi vähätellä silloin, kun on vakavista rikoksista kysymys, kuten ihmisen joko ruumiillinen tai henkinen koskemattomuus, niin olen edustaja Kauman kanssa samaa mieltä: missään tapauksessa ei pidä vähätellä. Ja seksuaalirikokset tyypillisesti ovat mitä julkeinta ihmisen hyväksikäyttöä, siinä ei ole minkäänlaista vähättelyn sijaa.

Se, että tästä asiasta voidaan keskustella ja pitää keskustella, on totta. Jotkut esittivät, että joku näkee tässä heti rasismien piirteitä, kun tästä käydään keskustelua — ei. Ei tässä nähdä rasismien piirteitä. Minä jäin miettimään, kuka reagoi siihen. Kyllä minä silloin joudun ainakin henkilökohtaisesti reagoimaan, jos lähtökohta on, että me viittaamme johonkin kansalaisuuteen — edustaja Lindén avasi sen vielä pidemmälle: uskonnolliseen ryhmään, etniseen vähemmistöön kuuluvaan ryhmään tai etniseen enemmistöön kuuluvaan ryhmään — ja toteamme, että näillä ryhmillä on taipumusta tehdä rikoksia enemmän kuin joillakin toisilla. Minusta siinä on rasistinen piirre, ja minun täytyy sanoa, että tässä salissa on eräs toinenkin henkilö käyttänyt tämän kevään aikana puheenvuoron, jossa hän hyvin voimakkaasti, selkein sanoin ilmaisi, että jos syntyperään viitataan ja todetaan, että ihmisiin suhtaudutaan eri tavalla suhteessa heidän syntyperäänsä, niin me olemme kiinni käsitteessä rasismi. Se oli tasavallan presidentti, joka valtiopäivien avajaisissa käytti näitä termejä. Minusta meidän on tärkeätä tunnistaa myöskin, että tämäntyyppisesti ei asiaa kannata lähestyä.

Kyllä, edustaja Rydman on oikeassa: tilastot kertovat paljon asioita ja ovat kertomatta paljon asioita ja myöskin peittelevät asioita. Onhan se vanha sanonta, että ensin on valhe, sitten on emävalhe ja sen jälkeen tulee tilasto. Me molemmat olemme sen verran yhteiskuntatieteilijöitä, että ymmärrämme, miten tilastoja voidaan myöskin väärinkäyttää tässä suhteessa. Mutta se on selvä, että jos ilmaisu on näin, että on joillekin kansanryhmille, joillekin kansalaisille, joillekin väestöryhmille ominaisia rikostyypejä, niin minä voin yhtyä siihen siinä tilanteessa, jos me esimerkiksi voimme määritellä sen näin, että jossakin maassa kannabiksen käyttö on sallittua ja toisessa se ei ole sallittua, niin sen toisen maan, jossa

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

se ei ole sallittua, tilastoissa näyttäytyy, että tuon maan kansalaiset syyllistyvät rikoksiin enemmän kuin tämän maan kansalaiset. Kyllä. Jos lainsäädäntökäytänteet ja kulttuurit vaihtelevat, niin totta maar tällaisia eroja on. Mutta silloin kun me puhumme näistä perusfundamenteista eli perustavista ihmisoikeuksista, ihmisarvosta, niin silloin nähdäkseni lähtökohta on se, että me olemme universaalien asioiden kanssa tekemisissä, ja silloin me kohtelemme ihmistä ihmisenä täysin riippumatta kansalaisuudesta.

17.08 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys koskien vankeusaikaisen rikollisuuden estämistä vankiloissa ja sen tiedon välittämistä, mikä eri viranomaisten välillä tapahtuu ihan luontaisesti — olen joskus sanonut monessa muussakin yhteydessä, että tämä nykyinen tietosuojalaki ja siihen liittyvät ongelmat ovat aika hämmästyttäviä. On olemassa tärkeää tietoa, sanotaan nyt vaikka vankilassa työtä tekevien ihmisten turvallisuuden takaamiseksi, tieto on jo olemassa siitä, mitä on tapahtunut ja mistä pitäisi suojautua, mutta jostain syystä se tieto ei vain liiku viranomaisten välillä. Tämä on monessa yhteydessä havaittu. Esimerkiksi tiedetään, että armeija-aikana — suurin osa miehistä on armeijan käyneitä — että sielläkin on paljon tietoa ihmisistä, siitä mitä on siviilissä tapahtunut ja mitä esimerkiksi armeijassa sitten tapahtuu varusmiespalvelusta suorittavalle henkilölle. Monesti siellä on aiheutunut vaaratilanteita. Tämän päivän suuri ongelma on huumeiden käyttö, se on suoraan sanottavissa. Se aiheuttaa ihan varmasti ongelmia kaikkialla siellä, missä tätä ilmiötä tapahtuu ja on havaittavissa.

Valitettavaa on se, kun lukee noita tietoja, mitä esimerkiksi lehdet kirjoittavat, murheelista seurattavaa on se, että vankiloissa esimerkiksi huumeiden käyttö tänä päivänä on hyvin yleistä. Se on levinnyt yhteiskunnassamme joka puolelle. Nimenomaan lainsäädäntöä on tehostettava ja tehtävä niin, että viranomaiset saavat tehokkaasti ja hyödyllisesti, nopeasti tietoa toisiltaan, koska onhan sekin väärin, että meillä on tällä hetkellä Suomen ja koko maailman mittapuussa erittäin hyvä tietojärjestelmä, kaikki tiedot yleensä tallennetaan ja niitä käytetään, mutta sitten niitä ei kuitenkaan saa hyödyntää tällaisissa tapauksissa, rikosten selvittämisessä ja esimerkiksi vankilassa työtään tekevien ihmisten turvallisuuden varmistamiseksi.

Toivoisin, että näissä asioissa mentäisiin eteenpäin, jotta ihmisten turvallinen työympäristö voidaan turvata. Sehän palvelee tietenkin vankilan tapauksessa samalla myös niitä ihmisiä, jotka siellä rangaistuksiaan kärsivät.

17.10 Wille Rydman kok: Arvoisa puhemies! Vielä viitaten tuohon edustaja Kiljusen puheenvuoroon haluan nyt vielä kertaalleen alleviivata, että en yritäkään antaa selityksiä sille, miksi tietyt kansallisuudet ovat ylliedustettuina tietyissä rikostyypeissä. Taustalla voi olla varmasti lukuisiakin erilaisia syitä, mutta niiden kaikkien selvittäminen voi olla ehkä vähän vaativa tehtävä ja ehkä riskialtiskin nykyisessä yhteiskunnallisessa keskusteluilmapiirissä. Mutta on hyvä, että näihin asioihin kuitenkin kunnolla paneudutaan.

Siitä huolimatta, että näiden syiden selvittäminen voi olla monimutkainen juttu ja niiden moninaisuus ehkä vaatisi aika laajaakin tutkimista, se ei saa olla syy sille, että tältä ilmiöltä ja asialta ummistetaan silmät, koska kyllähän se tietysti huomiota kiinnittää, että määrätyt kansallisuudet määräytyissä rikostyypeissä ovat ylliedustettuina. Siitä on kyllä syytä kantaa huolta, varsinkin sitten jos näyttää siltä, että ongelmat alkavat kumuloitua. Toivottavasti asia otetaan vakavasti ja tähän asiaan pureudutaan myöskin eri kansalaisaloitteiden ja lakiesitysten käsittelyssä sitten asianomaisissa valiokunnissa.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

17.11 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Olemme varmaan edustaja Rydmanin kanssa loppujen lopuksi aivan samaa mieltä. On hyvä tunnistaa nämä ilmiöt, jotka ovat tietysti tiettyyn määrään asti todellisuutta.

Olisin oikeastaan tähän itse hallituksen esitykseen vankeusaikaisesta rikollisuudesta, mikä täällä on, halunnut juuri sen lisäyksen tehdä, että kun me nyt kiinnitämme monasti huomiota vankien oikeuksiin ja kiinnitämme myöskin vankien yhteiskuntakelpoisuuteen huomiota, niin kyllä siinä, mihin tämä viranomaisen tietojenvaihto nyt tässä kohdassa perustuu, on myöskin kyse — niin kuin täällä on useissa puheenvuoroissa tuotu ja Hoskonen viimeksi taisi tuoda sen asian esille — toisten vankien ja vankilassa työskentelevien ihmisten turvallisuudesta. Sekin täytyy tässä ottaa huomioon, kun tätä lakiesitystä tässä muodossa käsitellään.

17.12 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tilastoja voi tosiaan lukea monella tavalla, ja kaivoin nyt esille viime vuoden poliisin tilastoja seksuaalirikoksista. Näiden tilastojen mukaan ilmoitetuissa seksuaalirikoksissa, joissa epäilty on tiedossa, lähes 23 prosenttia on ulkomaan kansalaisia, jos luin tätä tilastoa oikein. Ja tämä määrähän on siis vain kasvanut. Mediatietojen perusteella vuonna 2018 poliisille ilmoitetuissa raiskaustapauksissa ulkomaalaisten epäiltyjen osuus Helsingissä oli yli puolet. Tilastothan kertovat hyvin selkeästi sen, että tietyt etniset ryhmät ovat yliedustettuja seksuaalirikostilastoissa. Nämä ovat tilastollisia faktoja. Minäkään en ota syihin kantaa.

Hieman edustaja Kiljusen aiemmissa puheenvuoroissa oli sellaista sävyä, että ikään kuin suomalaisten tekemillä rikoksilla voitaisi perustella sitä, minkä takia ulkomaalaiset tekevät Suomessa rikoksia. Tällaista logiikkaahan ei missään tapauksessa voi harjoittaa. Siis ainoankaan maan, Suomen tai minkään muunkaan maan, ei tarvitse sietää sopeutumattomia, väkivalta- ja seksuaalirikollisia ulkomaalaisia.

Suomellahan on ihan riittävästi ongelmia meidän oman kotoperäisen rikollisuuden kanssa, [Leena Meren välihuuto] sen torjumisen kanssa ja siitä huolehtimisessa, että kansalaisia tällaiselta rikollisuudelta saadaan suojattua. Tämän lisäksi Suomeen ei tarvita ulkomailta tulevaa rikollisuutta.

Sen lisäksi olen monesti pohtinut, minkä ihmeen takia Suomen vankiloissa istuu ulkomaan kansalaisia. Siis kyllähän on niin, että muun maan kansalaiset kuuluvat muiden maiden vankiloihin, jos he tekevät rikoksia. Tämän vuoksi tämä kansalaisaloite, jossa pyritään tehostamaan karkottamista, on erittäin tärkeä.

17.14 Kimmo Kiljunen sd: Puhemies! Vielä kertaalleen, kun edustaja Vestman kerran palasi tähän aiheeseen: Käytin jo kerran tämän sanonnan, että ensin on valhe, emävalhe, ja sitten tulee tilasto. Tämä tilastotieto siitä, että 23 prosenttia seksuaalirikosten tekijöistä on ulkomaalaistaustaisia, on tilastollisena lukuna aivan varmasti oikea. Annoin teille aikaisemman luvun, joka on muutaman vuoden takainen: Kaikista rikoksista, joita Suomessa tehdään, kaikista rikoksista, ei vain seksuaalirikoksista, 11 prosenttia on ulkomaalaistaustaisten ihmisten tekemiä. Taustalla on yksinkertaisesti se, että tämä on enemmän kuin ulkomaalaistaustaisten ihmisten suhteellinen osuus Suomen väestöstä. Tämä on fakta. Tämä on nyt sitten tilastollinen fakta.

Nyt tässä on edelleen aukaisematta se kysymys, joka näissä poliisin tilastoissa on olemassa ja jonka minä halusin teille avata jo aikaisemmin. Ulkomaalaistaustaisiksi ihmisiksi luetaan täällä väliaikaisesti käyvät ihmiset, mukaan lukien turistit ja lyhytaikaisesti käyvät

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

ihmiset ja ne ulkomaalaistaustaiset ihmiset, joilla ei ole Suomen kansalaisuutta, Suomen passia. Nyt tässä keskustelussa, kun me näemme ulkomaalaistaustaisen ihmisen, joka asuu Suomessa pysyvästi, niin meillä harhautuu, tulee näkökulma, että siinä on taas yksi niitä ulkomaalaistaustaisia ihmisiä, jolloin tämä harhautuu siitä, että merkittävin osa, valtaosa näistä ulkomaalaistaustaisista rikoksenteijöistä on todella lyhytaikaisesti käymässä. Totesin jo aikaisemmin, että kun suomalaiset käyvät ulkomailla, he syyllistyvät suhteessa huomattavasti enemmän rikoksiin kuin kotimaassa. Että tämä on se tilanne, joka tässä täytyy arvioida. Tämä tilanteen väliaikaisuus synnyttää näitä asetelmia eikä ulkomaalaisuus. Tämä on se, minkä minä halusin argumentoida. Te voitte jatkaa tuota tietä ja tilastoiden kanssa käydä tätä asiaa läpi, mutta avatkaa ne tilastot ihan oikein.

17.16 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puheenjohtaja! Poliisitaustaisena henkilönä minulle on varsin usein tullut tietoon myöskin vankilapuolen virkailijoilta se tilanne, että ainakin osa näistä vankiloissa tapahtuvista rikoksista pystyttäisiin estämään, jos vartijoita olisi riittävä määrä. Tilanne on aivan sama, elikkä henkilöstömitoitus on alimittainen niin poliisi-puolella kuin myöskin vanginvartijoiden puolella näissä vankiloissa.

17.17 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kun tämä keskustelu vielä jatkuu ja on tärkeitä asioita nostettu esille: Itselläni on näitä tuoreita tilastoja täällä, kuten mainitsin. Varmasti myös meillä kaikilla on pääsy niihin. Kyllä se on fakta, että tietyissä rikoksissa ulkomaalaistaustaiset — miten heidät sitten tilastoidaankin, viitaten siihen, mitä edustaja Kiljunen äsken sanoi — ovat yliedustettuna.

Mutta se minun viestini tässä asiassa on se, että jos meillä on Suomessa 3 500 seksuaalirikosta vuodessa ja jos niistä 700—800 on ulkomaalaistaustaisten tekemiä, siinä on merkittävä yliedustus. Mutta kun meillä on 250 000 ulkomaalaistaustaista ihan virallisesti, niin kuin heidät luokitellaan Suomessa — 4,5 prosenttia väestöstä Suomessa — emmehän me saa syyllistää käytännössä 249 000:tta ihmistä sen takia, että heillä on joku muu kansalaisuustausta kuin niin sanottu kantasuomalainen, siitä että heidän joukossaan tiettyihin rikoksiin syyllistyneet, tai itse asiassa nämä tilastot kertovat epäilyistä, ovat yliedustettuna. Tämähän on se asian ydin tässä. Koska jos me harjoitamme tällaisia syyllistämistä, niin se johtaa joka tapauksessa ylilyönteihin, mikä sitten näkyy esimerkiksi siten, mihin viittasin tänään: siinä kuulemisessa oli todellakin niin, että yllätyksekseni tämä aloite seksuaalirikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaistaustaisten maasta karkottamisesta oli tullut sieltä maahanmuuttajaväestön keskuudesta, koska he kokivat niin voimakkaan ahdistavana sen heihin yleisesti leimatun syyllistämisen siitä, että heidän joukossaan on henkilöitä, jotka ovat syyllistyneet tällaiseen. Eli haluan pitää nämä kaksi asiaa kuitenkin selvästi erossa toisistaan, vaikka faktat ja numerot ovat niin kuin ne ovat.

17.19 Petri Huru ps: Arvoisa puhemies! Aiheeni ei suoranaisesti liity hallituksen esitykseen, jota käsitellään, mutta tässä nyt on paljon muutakin salissa puhuttu, ja se liittyy siihen. Olen mielenkiinnosta kiinnittänyt huomiota tällaisiin sanoihin, mitä täällä on ollut: ”tulokulma”, ”tilastot”, ”prosentit”, ”ulkomaalaistausta” ja niin edelleen ja niin edelleen. Minun ajatukseni on kyllä se, että koska on kotoperäistä, niin emme kai me tarvitse enää ulkomailta tuontia. Että siihen nähden näissä, mitä on ollut, henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa, se on se linja, että mielellänsä ulkomaille sitten kärsimään niitä rangaistuksia.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

Sen verran tähän hallituksen esitykseen toki, herra puhemies, että niin kuin edustaja tässä takana sanoi, henkilöstömitoitus ja myös laki, mitä ollaan uudistamassa, ovat se pointti, millä saataisiin turvallisuutta vankilassa lisättyä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Tulin kesken tätä aiheen käsittelyä ja ymmärsin, että otsikosta on jonkin verran laajentunut tämä keskustelu, mutta en lähtenyt tätä harsimaan kasaan enää.

17.20 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Ajattelin, että en saa puhuaakaan enää, mutta nyt en käytä siihen selittelyyn enempää aikaa.

Täällä edustaja Kiljunen pyysi, että näitä tilastoja avataan. Kyllähän näitä nyt on avattu monissa medioissa eri tutkijoiden toimesta. Nyt ihan tässä ensimmäisellä, nopealla googlaamisella löysin 15.12.2018, tässä on Irakin Naisten Yhdistyksen toiminnanjohtaja Ala Saeed ja sitten keskusrikospoliisin erikoistutkija Tuija Hietaniemi, ja he avaavat näitä. Tässä on iso selvitys ulkomaalaisten seksuaalirikollisuudesta, määrät ja syyt. Tässä todetaan, että ulkomaisten kansalaisista etenkin irakilaiset ja afganistanilaiset ovat seksuaalirikostilastoissa yliedustettuina, ja asiantuntijat sanovat, että rikosten taustalla vaikuttavat sota, väkivaltainen kunniakulttuuri ja ikärakenne.

Tässä nyt on esimerkiksi yksi, joten, edustaja Kiljunen, ei teidän kannata heittäytyä tietämättömäksi, ihan googlaamalla muutama sana. Minäkin tulín tähän muutama minuutti sitten ja googlasin täältä. Näitä tilastoja voi avata. Samoin emeritaprofessori Terttu Utriainen on jo vuosia sitten puhunut tästä. Ei tämä ole mikään uusi asia. Te kyllä löydätte sitä tietoa. Muistaakseni viimeksi, kun keskustelimme vastaavista asioista, te väititte, että ruotsalaiset syyllistyvät näihin rikoksiin Suomessa, kun ruotsalaiset turistit käyvät, [Kimmo Kiljunen: Ei!] ja jouduin silloin korjaamaan, että väitättekö, että ruotsalaiset turistit ja jalkapallojoukkueet täällä touhuilivat. En muista nyt yhtään muuta kuin että se taisi olla yksi joukkue ja sekin oli jostakin Etelä-Amerikasta, mistä olivat saapuneet. En tiedä, miksi edustaja Kiljunen haluaa vähätellä tätä asiaa, koska tämä on vakava asia, se kohdistuu nuoriin tyttöihin ja naisiin. Ja jos jossakin kulttuurissa suhtaudutaan naiseen epäkunnioittavasti tai ei välitetä naisen koskemattomuudesta, niin se ei ole mikään vähättelyn asia.

17.22 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Jotta ei jää epäselväksi, niin edustaja Lindénin puheenvuoroon haluan todeta sen, että olen siinä samaa mieltä, että missään tapauksessa ei pidä yksilöiden tekemien rikosten vuoksi leimata kokonaisia kansanryhmiä. Tätä en missään tapauksessa hyväksy. Ajattelen nimenomaan niin, että on niiden lainkuuliaisten ja suomalaisten arvoja kunnioittavien ulkomaalaisten enemmistön etu, että Suomi puuttuu tiukasti siihen, kun ulkomaalaiset syyllistyvät täällä tällaisiin vakaviin rikoksiin, ja että tässä Suomi on jämäkkä ja myöskin karkottaa näihin vakaviin seksuaali- ja väkivalta-rikoksiin syyllistyneet, tuomion saaneet ulkomaalaiset tehokkaasti.

17.23 Kimmo Kiljunen sd: Puhemies! Eihän tähän voi muuta sanoa kuin sen, että olen edustajan kanssa samaa mieltä. Luonnollisesti juuri näin on. Eli nämä ovat vakavia rikoksia, mistä tässä on kysymys. Kyllä minä nuo tilastot olen myöskin käynyt läpi ja minä näen, että tietyistä kulttuureista olevat ihmiset syyllistyvät suhteessa enemmän näihin seksuaalirikoksiin kuin toisista kulttuureista olevat. Minä yritin avata ainoastaan sitä ongelmaa, minkä edustaja Lindén täällä aikaisemmin avasi, kun hän totesi, että täällä on 240 000 ul-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

komaalaistaustaista ihmistä, joilla on jo Suomen kansalaisuus. Jos siihen otetaan mukaan vielä ne, jotka ovat pysyvän oleskeluluvan saaneet, niin Suomessa on itse asiassa tällä hetkellä yli 300 000, kai 320 000 ihmistä, jotka puhuvat äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia — jotka asuvat siis pysyvästi täällä. Eli meillä on valtava joukko näitä ihmisiä. Ja kun sitten todettiin siitä, että on 700 seksuaalirikoksiin syylistynyttä ja että he eivät ole nimenomaan näiden täällä asuvien joukosta, niin tässä on virhemuotoilu, ”eivät ole heidän joukostaan”. Minä toistan: Kysymys on edelleen siitä, että suurin osa näistä ulkomaalaistaustaisista ihmisistä on väliaikaisesti täällä käymässä, he eivät ole pysyvästi Suomessa asuvia ulkomaalaistaustaisia ihmisiä. Kun otetaan ne ulkomaalaistaustaiset, jotka pysyvästi asuvat täällä Suomessa, verrattuna suomalaisiin, jotka asuvat pysyvästi Suomessa, niin karkeasti ottaen heidän osuutensa on sama näistä rikoksista. Tämä on nyt se minun juttuni, mitä yritän tässä nyt avata teille. Että niiden kohdalla, jotka ovat tulleet väliaikaisesti Suomeen — ovat he sitten tulleet turvapaikanhakijoina, turisteina, muissa erilaisissa tilanteissa — on sitten tätä ilmiötä, mistä te puhutte, ja siihen täytyy suhtautua [Leena Meren välihuuto] jyrkästi ja tarkasti ja kunnolla. Halusin vain sanoa, että sama tilanne on suomalaisilla ulkomailla: kun he ovat väliaikaisesti jossakin, niin siellä on juuri [Leena Meren välihuuto] tätä samaa piirrettä suhteessa suomalaisiin Suomessa, jotta näkyy se vertailukohta, että olemme samantyyppisen kulttuuritaustan omaavia ihmisiä. Tämä on ainoa argumentti. Älkäämme syylistäkö sinänsä ulkomaalaista ihmistä, joka asuu Suomessa, vaan todetaan tämän tilanteen ongelmallisuus. Ja ehdottomasti näihin seksuaalirikoksiin, kaikkiin muihinkin rikoksiin, täytyy suhtautua täydellä tarmolla ja tarkkuudella. Siinä loukaataan perustavia ihmisoikeuksia. Elikkä olemme samaa mieltä tässä asiassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työsopimuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 107/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässäkin enintään se 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.38 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävän työsopimuslain muuttamista koskevan hallituksen esityksen tavoitteena on lisätä työ- ja elinkeinotoimistojen tiedonsaantia vähintään kymmentä työntekijää koskevasta

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

irtisanomisista ja sitä kautta parantaa julkisten työvoimapalveluiden suuntaamisen ennakoitavuutta.

Esityksessä ehdotetaan, että työsopimuslakiin palautettaisiin säännös, jonka mukaan työnantajan olisi ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle työntekijöiden irtisanomisesta taloudellisella tai tuotannollisella perusteella silloin kun irtisanottavia on vähintään kymmenen. Ilmoituksesta työ- ja elinkeinotoimisto saisi tiedon muun muassa irtisanottavien työntekijöiden lukumäärästä, ammateista ja työtehtävistä sekä työsuhteiden päättymisajankohdista.

Samoin työsopimuslakiin palautettaisiin myös säännös työnantajan velvollisuudesta tiedottaa mainituissa tilanteissa näille irtisanottaville työntekijöille heidän oikeudestaan työhaun alkuvaiheessa työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa tehtävään työllistymissuunnitelmaan.

Merityösopimuslakiin ja kunnallisesta viranhaltijasta annettuun lakiin palautettaisiin vastaavansisältöiset säännökset.

Lisäksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin palautettaisiin työnantajien ilmoitusten vastaanottamiseen varautumista koskeva säännös.

Edelleen esityksessä ehdotetaan eräitä teknisluontoisia muutoksia.

Työnantajien ilmoitus- ja tiedottamisvelvollisuuksia koskevat säännöksethän kumottiin palvelussuhdelaeista vuonna 2017. Säännösten palauttamista on ehdotettu muun muassa työmarkkinajärjestöjen toimesta viime vuoden kesäkuussa julkaistussa sopimuksessa vuoden 2017 eläkeuudistuksen jatkoneuvotteluihin liittyvistä asioista.

Mitä tämä sitten tarkoittaa, niin tämän esityksen kautta paranee työ- ja elinkeinotoimistojen tiedonsaanti silloin kun vähintään kymmentä ihmistä koskevat irtisanomiset, ja näin ollen TE-toimistot voivat nyt paremmin varautua ja ennakoida palveluiden suuntaamista työttömiksi joutuville. Samoin miksi tämä nyt sitten lähdettiin tekemään, niin tämän vuonna 2017 tehdyn muutoksen jälkeen on tullut paljon palautetta, etteivät työ- ja elinkeinoviranomaiset enää välttämättä saa tietoa yhteistoimintaneuvottelujen lopputuloksena irtisanottavien henkilöiden määrästä ja heidän kykynsä varautua palveluiden suuntaamiseen on ollut heikko. Näin ollen tämä esitys siis vahvistaa sitä, että TE-toimistot voivat paremmin vastata tarvittaviin palvelutarpeisiin ja myös tieteenkin edesauttaa sitä, että työttömyysuhan alla työttömiksi joutuvilla ihmisillä on nopeampi siirtyminen palveluiden piiriin, ja näin ollen se myös vauhdittaa työllistymistä.

Tällä esityksellä ei arvioida olevan vaikutusta valtiontalouteen.

14.41 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Haataiselle selkeästä esittelystä.

Työllisyyden noustessa hitaasti mutta varmasti työllistäminen on koko ajan haastavampaa mutta edelleen mahdollista. Tämän valossa on oltava valmis harkitusti myös peruuttamaan jo säädettyä, palaamaan taaksepäin. Kompleksisessa maailmassa joudumme tekemään päätöksiä, joiden vaikutuksia ei voi kaikilta osin ennustaa. Jotkut päätökset tulevat aivan kuin uuteen valoon jatkuvan muutoksen keskellä. On oltava valmius ottaa myös taka-askelia.

Hallituksen esityksessä ollaan muuttamassa työsopimuslakia, merityösopimuslakia, kunnallisesta viranhaltijasta annettua lakia sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia. Tarve säännösten palauttamiseen on tullut esiin muun muassa muutostur-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

van kehittämistyössä, jota on tehty Euroopan sosiaalirahaston valtakunnallisessa Yhteistyöllä muutosturvaa -koordinaatiohankkeessa.

Jotta lainsäädäntömme kehittäminen on johdonmukaista, muutoksille tulee esittää selvät ja painavat perustelut. Erityisen tärkeää tämä on silloin, kun palataan taaksepäin vanhaan. Ehdotus palauttaa vuonna 2017 kumotut säännökset, jotka velvoittavat työnantajaa ilmoittamaan työntekijöiden irtisanomisesta työ- ja elinkeinotoimistolle, kun irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen. Se palauttaa velvollisuuden ilmoittaa irtisanottavalle työntekijälle, että tällä on oikeus työllistymissuunnitelmaan.

Näin lähetekeskustelussa on syytä pohtia, onko säädösten palauttaminen perusteltua, onko sillä vaikutusta isossa kuvassa. Tarkastellaan asiaa työvoima- ja elinkeinopalvelujen näkövinkkelistä: Toimistojen mahdollisuudet tehostaa työtään paranevat, kun tiedonsaanti paranee. Toimiston työntekijät voivat toimia aikaisempaa ennakoivammin, kun he saavat tietoa irtisanottavien määrästä ja myöskin ammattitaidosta. Tämä parantaa, kuten ministeri jo kertoi, varautumista muuttuvissa oloissa. Toivon mukaan se parantaa myös palvelujen kohdentamista ohjausta eniten tarvitseville henkilöille. Kun näin tapahtuu, muutos voi välistä ehkäistä keltasta putoamista, työelämästä syrjäytymistä.

Mikä on sitten työntekijän näkökulma? Työntekijät saavat heille ikävässä irtisanomistilanteessa enemmän tietoa tarjolla olevista työvoima- ja yrityspalveluista. Muutos, jossa he saavat ammattitaitoa ohjausta ja tukea, voi olla heidän kohdallaan uuden, jopa paremman alku. He pysyvät muutoksessa mukana, he löytävät uutta työtä tai rohkaistuvat perustamaan vaikkapa oman yrityksen. Tarvitsemme tällaisia uusia yrityksiä ympäri maata.

Tähän tulee liittää kiinteästi myös jatkuva oppiminen. Työelämän muutoksessa irtisanotuksi tulevat muita helpommin ne henkilöt, joilla ei ole toisen asteen koulutusta tai jotka eivät ole eri syistä pitäneet yllä ammattitaitoaan työelämän murroksissa. Näissä muutostilanteissa työntekijöitä tulee ohjata työn tekemisen kulttuurin muutokseen, tulevaisuustaitojen oppimiseen ja ottamaan siinä vastuu itsestään. Heitä tulee ohjata ja rohkaista itsensä ja ammattitaitonsa jatkuvaan kehittämiseen, joka tulee mieltää osaksi työn tekemistä.

Esitys lisää työnantajien hallinnollista työtä. Lisätyön määrä riippuu toki irtisanottavien työntekijöiden määrästä. On arvioitu, että ilmoituksen tekemiseen menee muutaman minuutti työntekijää kohden. Työvoima- ja elinkeinotoimistojen tulee tehdä ilmoituksen tekeminen mahdollisimman selväksi ja helpoksi. Ohjeiden tulee olla selkokieliä. Tämä helpottaa ja vähentää työnantajille tulevaa lisätyötä. On syytä muistaa, että työnantajat myös hyötyvät palvelujen parantuneesta ennakointityöstä, kun he rekrytoivat uusia työntekijöitä.

Lausunnoissa moni puoltaa esitystä sellaisenaan. Hallituksen esitys perustuu työmarkkinajärjestöjen välillä tehtyyn sopimukseen, joten Elinkeinoelämän keskusliitto EK ei huomautta esityksestä. Suomen Yrittäjätkin toteaa: ”Koska nyt esitettävät pykälät työsopimuslain muutoksen osalta vastaavat aiemmin voimassa ollutta lainsäädäntöä, muutosesitysten sisällön osalta Suomen Yrittäjillä ei ole huomautettavaa.”

Arvoisa puhemies! Työllisyyden edistämisen, työvoimapalvelujen ennakoinnin ja palvelujen parantamisen ja muutosturvan kehittämisen näkökulmasta kannatan hallituksen esitystä ja toivon hallitukselle menestystä uusien työllisyyskeinojen löytämiseen. Siihen voimme toki kaikki yhdessä vaikuttaa.

14.48 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille kattavasta esityksestä sekä edustaja Kinnuselle tärkeästä puheenvuorosta. En lähde toistamaan hänen esiin tuomiaan tärkeitä asioita, mutta haluan sanoa, että hallituksen esitys on erittäin kannatettava. Tässä

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

työllisyystilanteessa, jossa me olemme, tulee tosiaan huomioida kaikki keinot, joilla voimme varmistaa, että ihmiset eivät putoa työttömyyden päälle tai ettei tule pitkiä työttömyysjaksoja.

Toki on ikävää, että tämä todella lisää työtaakkaa jonkin verran erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten johdolle. Tulee löytää muita keinoja, joilla pyrimme helpottamaan yrittäjien hallinnollista työtaakkaa sekä keventämään heidän tekemäänsä työtä, kuten hallitus käsittääkseni on tekemässäkin. Tässä kohtaa kuitenkin jos mietimme sitä hallinnollisen työn määrää, jota tästä koituu, niin suhteessa siihen, mikä etu voi olla sillä, että TE-toimistot todella saavat tiedon ajoissa, pystyvät valmistautumaan tähän palvelutarpeeseen paremmin ja sitä kautta ehkäisemään mahdollisesti näitä työttömyysputkia, on tämä esitys kaikin tavoin kannatettava.

14.50 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on monta kertaa jo todettu, esityksessä on tavallaan kaksi puolta: jonkun verran kasvava työ määrä irtisanomistilanteessa ja työntekijöiden parantuva asema irtisanomistilanteessa. Esitys tuo siis toki jonkun verran hallinnollista työtä työnantajalle, mutta kuten täällä on todettu, se ei ole varmastiakaan ylitsepääsemätön kysymys. Oleellista on juuri se, että TE-toimistojen näkökulmasta muutokset parantaisivat niiden mahdollisuuksia ylipäättään tietää yt-neuvottelujen lopputuloksena irtisanottavien työntekijöiden lopullinen määrä. Lisäksi TE-toimistot saisivat jatkossa tietää myös vähintään kymmentä työntekijää koskevista irtisanomisista.

Ehdotettavat muutokset siis hyvin selkeästi parantaisivat TE-toimistojen tiedonsaantia julkisten työvoimapalveluiden piiriin tulossa olevien henkilöiden lukumäärästä, ammattitaustasta ja mahdollistavat paremmat varautumiskeinot julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin kohdistuville toimille. Myös tärkeä näkökulma on se, että irtisanottavien työntekijöiden kannalta TE-toimistojen ennakoitua tiedonsaantia voidaan pitää totta kai hyvin positiivisena asiana. Oletus ja lähtökohta tietysti on se, että sillä olisi vaikutusta entistä paremmin kohdennettujen työvoimapalveluiden saatavuuteen.

Puhemies! Tiedustelin vastuuministeriltä — kiitos, että olette siellä, hiukan laajennan asiaa — mitä muita keinoja arvioitte olevan erityisesti TE-keskuksen ja irtisanotun henkilön osalta, kuin esityksen tuomat sinänsä hyvät informaatiolisäykset?

14.52 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Tällä hallituksen esityksellä palautamme siis 2017 eläkeuudistuksen yhteydessä poistetun velvollisuuden ilmoittaa vähintään kymmenen työntekijän irtisanomisista TE-toimistoille. Viime vaalikaudellahan tehtiin varsin paljon esityksiä, joilla oli tarkoitus helpottaa hallinnollista taakkaa eri sektoreilla, ja tätä kyseistä muutosta perusteltiin pk-yritysten hallinnollisen taakan keventämisellä. Nyt kuitenkin pykälä palautetaan kolmikantaisesti sovittuna ja tarkoituksiperät ovat varsin hyväksyttäviä, koska nyt tavoitteena on parantaa TE-toimistojen tiedonsaantia ja ennakoitumahdollisuuksia, ja tietysti muutoksen kautta lisätään myös työntekijöiden tiedonsaantia palveluista ja muutosturvasta irtisanomistilanteissa.

Esityksen lausuntopalaute ei aiheuttane toimenpiteitä valiokunnassa, koska lausuntoja saatiin yhteensä 11 kappaletta ja ne kaikki joko puolsivat tätä esitystä tai lausujilla ei ollut mitään huomautettavaa tähän hallituksen esitykseen. Tämän kyseisen lain on tarkoitus tulla voimaan jo keväällä, ja me olemme työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa aloittaneet jo jopa kuulemisia tästä muutoksesta ennakkoon, eli ripeyttä löytyy positiivisissa ja riidattomissa esityksissä, ja hyvä niin.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

Ajattelen itse, että hallituksen kunnianhimoinen työllisyysastetavoite vaatii monenlaisia ja monenlaista tarkastelua, ja tässä tapauksessa sen, että viime vaalikaudella tehty esitys palautetaan niin sanotusti vanhaan kuosiin.

Sitten mitä tulee tässä salissa käytävään keskusteluun — edustaja Virran mainitsemaan tästä esityksestä johtuvaan työtakkaan työnantajia kohtaan — niin haluan muistuttaa, että kun tätä esityksen sisältöä lukee, niin täältä selviää hyvin vahvasti se, että ”ilmoituksen tekemiseen vaadittavan ajan voidaan karkeasti arvioiden olettaa olevan noin muutama minuutti työntekijää kohden, ja lisäksi työnantajalta voisi kuluja jonkin verran aikaa sen selvittämiseen, missä muodossa ja minne ilmoitukset olisi toimitettava”. Tämä siis suora lainaus täältä esityksen sisällöstä, kun sitä lukee. Elikkä tavallaan ajattelen, että nämä ehdotetut muutokset, jotka ovat tämän lakiesityksen [Puhemies koputtaa] etuja, ovat huomattavasti paljon tärkeämpiä kuin ehkä ne muutamat minuutit. [Pasi Kivisaari: Kyllä!]

14.54 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Yli eduskunnan poliittisen kirjon olemme varmasti yhtä mieltä siitä — niin olen ainakin täällä käydyistä keskusteluista ymmärtänyt — että korkea työllisyysaste on taloutemme ja hyvinvointimme perusta, ja niinpä pääministeri Marinin hallituksen kunnianhimoinen tavoite on tämä 75 prosentin työllisyysaste.

Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ei nyt välttämättä työllisyyspolitiikan suuria linjoja vedetä, mutta kuitenkin siihen sisältyy selvästi aktiivisia toimenpiteitä, joilla tätä ilmoitusmenettelyä lisätään ja samalla sitten parannetaan työllisyys- ja yrityspalvelujen mahdollisuuksia ja työttömäksi tai irtisanomisuhan alaisiksi joutuneiden oikeuksia saada työllisyystoimia.

Varsinaisesti pyysin tämän puheenvuoroni sen takia, että tämä parantaa meidän tilastojemme luotettavuutta. Otan esimerkin tästä työllisyysasteesta. Findikaattorissahan, joka on Tilastokeskuksen ylläpitämä tietokanta, meillä on kuukausittain luettavissa tämä työllisyysaste, joka viime joulukuussa oli 73,0 prosenttia ja joka oli korkein 30 vuoteen. Kun perehtyy siihen, niin siinä lukee, että tuo prosenttiosuus vastaa 2 570 000:ta työllistettyä ja se on plus miinus 33 000 henkilön tarkkuudella — siis huom. plus miinus 33 000 henkilön tarkkuudella. Eli itse asiassa se variaatio on kumpaankin suuntaa yli prosenttiyksikön, koska yksi prosenttiyksikkö tuosta kahdesta ja puolesta miljoonasta on 25 000. Ja kun nyt kuitenkin meille on asetettu näin kunnianhimoinen tavoite tämän 75,0:n suhteen, ja nyt olemme 73,0:ssa, niin olisi erittäin tärkeää, että meidän tilastomme olisivat hyvin luotettavia, koska ennakkoin, että tulemme tässäkin salissa debatoimaan näistä kysymyksistä, ja silloin näinkin suuri vaihteluväli, plus miinus 33 000, on erittäin merkittävä. Tarkemmalla ilmoittelulla me pääsemme siihen, että tilastot ovat tarkempia ja luotettavampia.

14.57 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä ei ole ensimmäinen niistä esityksistä, joilla edellisen hallituksen aikaansaamaa lainsäädäntöä täällä eduskunnassa muutetaan. Ja pelkäänpä, että tämä ei ole myöskään viimeisiä niistä. [Jari Myllykoski: Toivottavasti!] — Niin, tästä lähtökohdasta tätä voi tietysti tarkistella, että se ei ole viimeisiä niistä, mikä kertoo kyllä siitä, että edellisellä vaalikaudella tehtiin aika monia lakimuutoksia, jotka nyt sitten tässä vaiheessa näyttäytyvät siltä, että asiantuntijat kautta linjan arvioivat ne tarpeettomiksi tai jopa haitallisiksi, ja vielä niinkin päin, että vaikuttaisi, että tässä salissakin on suhteellisen vahva yksimielisyys, että tämä tilanne pitää palauttaa siihen, mitä se oli ennen.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

Tämä johdantona kuitenkin ei tarkoita sitä, etteikö joissakin näissä esityksissä — niin kuin tässäkin — edellisellä hallituksella alunpitäen olisi ollut idea. Ja se idea oli se, että purettaisiin normeja, purettaisiin normeja sellaisista tilanteista, joissa se selkeästi palvelee asiaansa, tekee asioiden hoitamisen sujuvammaksi. Me emme tarvitse sellaista normistoa, joka kangistaa tätä yhteiskunnallista toimivuutta, myöskin taloudellista toimivuutta. Mutta tässä kohdassa ihan selkeästi on tullut vastaan tilanne, että TE-keskusten kyky valmistautua tilanteisiin, joissa tapahtuu suurempia irtisanomisia, on ollut heikkoa. Ja on sekä yritysten että myöskin työntekijöiden intresseissä, että nämä valmiudet olisivat kunnolla käytettävissä. Siksi tässä ei ole nyt kysymys ikään kuin normien palauttamisesta vain normien vuoksi, tämä ei ole pilkun nyystämistä tai pitsinnypläämistä, vaan on kuitenkin kymmenen työntekijän irtisanomisesta kyse. Ja kun nämä yritykset joutuvat pienemmillään paikkakunnilla näinkin mittavan irtisanomisen tekemään syystä tai toisesta, niin sillä on yhteiskunnallista merkitystä.

On tietenkin mielekästä se, että TE-keskukset pystyvät jo ennakolta valmistautumaan tähän tilanteeseen, tarjoamaan palveluja siihen, neuvomaan myöskin työntekijöitä, ja sitä kautta saadaan jouhevammin tämä työllisyyspolitiikka hoidettua suomalaisessa yhteiskunnassa. Eli kyllä, ymmärrän hyvin, että täällä valtaenemmistö, tai käytännössä me kaikki yksimielisesti, voimme tämän hallituksen — nyt korjaavan — esityksen täällä yhdessä hyväksyä.

14.59 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitos, tämä on tärkeä esitys, että nämä säännökset palautetaan. Keskeistä tässä on se, että TE-toimistot saavat tiedon näistä irtisanotuista työntekijöistä. Ehkä vielä tärkeämpää on se, mihin toivoisinkin, ministeri, että vastaisitte: mihin toimenpiteisiin TE-toimistot sitten tämän johdosta ryhtyvät? Minun mielestäni on tärkeätä, nyt kun tätä tietoa tulee enemmän saataville, että myös TE-toimistot ottavat kopin näistä työntekijöistä entistä vahvemmin ja tarjoavat sitä apua ja tukea ja uudelleen koulutusmahdollisuutta ja etsivät näitä työpaikkoja yhdessä näitten työttömien työntekijöiden kanssa. Toivoisinkin, että tähän näkökulmaan vastaisitte: nyt tietoa lisätään, ja se on tärkeätä, mutta millä tavalla siellä palveluntuotannossa tämä asia sitten näkyy? Ja miten nämä tulevat työllisyyden kokeilut, onko niistä jotain ajatusta tähän? Muutenkin olisi kiinnostavaa kuulla ministerin näkemys näistä. — Kiitos.

15.00 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle hyvästä esityksestä ja ministerille esittelystä.

Työllisyyden edistäminen on hallituksen tärkeimpiä tavoitteita. Kun puhutaan työttömien ja työpaikkojen kohtaamisesta, on tärkeää, että työllisyyspalveluissa on mahdollisimman hyvä tieto alueella tapahtuvista muutoksista.

Tämän lakimuutoksen myötä viranomaiset saavat tiedon, kun vähintään kymmenen työntekijää irtisanotaan. Muutoksen myötä työntekijät saavat nopeammin ja paremmin tietoa vaikeaan tilanteeseensa avautuvista poluista. Jotta TE-toimistoilla on mahdollisuus aidosti palvella näitä ihmisiä, on tärkeää varmistaa toimistojen riittävät henkilöstöresurssit. Jotta tarjotut palvelut ovat oikein mitoitettut ja myös työttömän itsensä näkökulmasta mielekkäät, on palveluvalikoiman oltava riittävän laaja työnhakuvalmennuksesta aina laajempaan uudelleen kouluttautumiseen. Lisäksi TE-toimistoissa on oltava aito mahdollisuus tustua työttömien tilanteeseen, jotta ketään ei enää siivota tilastoista palveluun, joka ei aidosti tue työllistymistä.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

On hienoa, että lakiesitys saa tukea laajasti työmarkkinaosapuolilta. Haluaisin kuitenkin kysyä ministeriltä: miten varmistetaan, että TE-keskusten tiedonsaannin parantuessa tötmille voidaan tarjota mahdollisimman tehokkaasti uusia työpaikkoja mutta myös mielekkäät palvelut uudelleentyöllistymisen tukemiseksi? — Kiitos.

15.02 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Toivotaan, että tällä lakiesityksellä ei ole sellaisia vaikutuksia, että tieto luo tuskaa, jos ei ole riittäviä resursseja käsitellä sitä tämän lain myötä syntyvää erittäin hyvää lähtökohtaa, että TE-toimistoilla on se tieto. Tietoa on, ja jos yritykset hoitavat asiansa niin kuin hyvän yrityksen pitää, meillä on jatkuvaa oppimista, meillä on kehityskeskusteluja, meillä on hyvin dokumentoituja tietoja henkilöistä ja heidän osaamisensa tasosta, ja kun se tieto siirretään irtisanomistilanteissa TE-toimistoihin, niin siellä sen koulutuksen ja uudelleen koulutuksen suunnittelu on huomattavasti helpompaa. Nyt tässä yhteydessä pitää korostaa myös sitä, että yrityksessä hyvien keskusteluitten kautta muodostunut henkilön oman osaamisen taso on selvillä silloin, kun henkilöstä tehdään irtisanomisilmoitus siinä kymmenen hengen sapluunassa.

Tärkeätä on, että me voimme kehittää edelleen TE-toimistojen resursseja ja järjestelmiä. Resurssien riittävyys on varmasti se keskeinen seikka, jolla me voimme sitten mahdollistaa tämän lainsäädännön, jota korjataan. Täytyy kiittää edustaja Kiljusta hyvästä analyttisestä puheenvuorosta siitä, mitä tässä on tapahtumassa ja kuinka asioita voidaan edelleen kehittää. Edustaja Mäkynen nosti sen keskeisen asian esille: TE-toimistojen resurssit palvella ja mahdollistaa tämän lainsäädännön eteenpäin viemistä.

15.04 Niina Malm sd: Arvoisa puheenjohtaja! Kiitos ministerille esityksestä. Ei voi kuin yhtyä edellisiin puheenvuoroihin TE-toimiston kehittämisestä. Ilolla tätä kuuntelin, kun itse olen monia vuosia työelämässä kuullut sitä viestiä, että TE-toimistoja kuuluu kehittää, ja siksi tämä lakiesitys on yksi niistä, mitkä minun mielestäni ovat askel eteenpäin ja TE-toimistojen kehittämiseksi niin, että se on työntekijöille mutta myös elinkeinoelämän ihmisten yhteinen toimisto eikä vain jommallekummalle. Siksi mielelläni kuulen ministerin mielipiteet siitä, miten jatkossa TE-palveluja ja TE-toimistojen kokonaisvaltaista kehittämistä voidaan toteuttaa.

Toiseksi tässä lakiesityksessä salikeskustelun perusteella on merkittävää se, että tahtotila on aika yhtenäinen. Se on ollut yhtenäinen valmistelussa, tätä on valmisteltu kolmikanaisesti. Nyt salikeskustelun perusteella voisin väittää, että kun on yhteistä tahtoa ja halua, myös nämä työllisyyskysymykset saadaan varmasti hoidettua maaliin niin kuin hallitus on suunnitellut.

15.05 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Korjaan myöskin edustaja Malmin puolesta, eli ei puheenjohtaja vaan puhemies. — Tämä merkittäköön hänen puolestaan pöytäkirjoihin.

Kiitoksia hyvästä lakiesityksestä, hyvästä muutoksesta. Olisin vain kysynyt ministeri Haataiselta: miten tämä tieto voitaisiin saattaa myöskin kolmannen sektorin rekrytoijille? Eli jos erilaiset osaamiskeskukset ja järjestöt, jotka työllistävät ihmisiä, saisivat myöskin tietoturvalakien ja yksityisyyden puitteissa tiedon siitä, millaisia ihmisiä vapautuu työmarkkinoille, se edistäisi työllisyyttä entisestään ja integroisi paremmin työmarkkinoita. Voiko tätä edistää, eli TE-toimistoista sitten seuraava askel kolmannelle sektorille, jotta tieto saatavuudesta leviäisi paremmin? — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten ministeri Haatainen, 3 minuuttia.

15.06 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Ensin tuohon hallinnolliseen taakkaan: Sitä ei varmasti voida pitää ja eivät oikeastaan mitkään tahot ole pitäneet merkittävänä, kun kyse on kuitenkin irtisanomistilanteista, joissa yli kymmenen työntekijää irtisanotaan. Kun annetaan tieto TE-toimistoon lukumäärästä, ammateista ja työtehtävistä, niin nämä kai ovat selviä kuin pläkki siellä yrityksissä ja pystytään nämä tiedot sitten toimittamaan, plus sitten näitten työsuhteiden päättymisajankohdat.

Täällä kysyttiin, miten tämä nyt sitten TE-toimistoihin vaikuttaa ja mitä siellä voidaan tarjota. Totta kai TE-toimistot pystyvät nyt sitten paremmin ennakoimaan, kun riittävän varhaisessa vaiheessa tiedetään, minkälaista porukkaa on jäämässä vaille työtä, ja pystytään sitten suuntamaan niitä toimenpiteitä, miettimään ja ottamaan jo ennakkoon yhteyttä. Sitten toinen puoli on, että on kerrottava myös näille irtisanottaville työntekijöille, että heillä on oikeus työllistymissuunnitelmaan, ja tätä ryhdytään sitten yhdessä tekemään.

Meillä on olemassa muutosturvakokonaisuus, jota voidaan hyödyntää, mutta olennaista on — täällä viitattiin koulutukseen, osaamistasoon, ja se on minusta ihan erityisen tärkeää — että sitten voidaan ennakoiden ryhtyä koulutuksia jo miettimään ja irtisanottavan kanssa räätälöimään sellaista kokonaisuutta, jolla hänelle voidaan sitten työtä löytää sieltä alueelta. Meillä on tilanne se, että meillä on samanaikaisesti valtava määrä avoimina olevia työpaikkoja. TE-toimistoissa on tiedot näistä, ja voidaan alkaa katsoa sitä, että tämä ihminen pystyisikin siirtymään työstä työhön eikä hän koskaan tulisi tippumaan sinne työttömyyteen, ja tämän takia tämä tiedonsaantimahdollisuus TE-toimistoille on ihan olennaisen tärkeää.

Kysyttiin, mitä keinoja on nyt työllisyyden hoidon vahvistamiseksi ja TE-toimistojen kyvyn vastata palveluihin vahvistamiseksi, kun nyt mietitään tätä koko kokonaisuutta, ja minusta olennaista olisi, että tätä prosessia voitaisiin vauhdittaa, niin että mahdollisimman nopeasti päästään ihmisen kanssa keskusteluun. Eli tätä nyt haetaan, mutta tämä kokonaisuus on meillä valmistelun alla näissä työllisyystyöryhmissä, ja tätä työtä tehdään.

Nopeana toimenpiteenä on hallitus osoittanut 20 miljoonaa euroa osaamisen vahvistamiseen, koulutuksiin, ja nämä rahat ovat nyt käynnissä. Siinä kysymys on siitä, että TEMistä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, siirrettiin OKM:ään 20 miljoonan rahapotti, jota me yhdessä nyt sitten eteenpäin hallinnoimme niin, että tämä koulutus sitten kohdistuu työttömiin ihmisiin, eli se ei mene sinne OKM:n hallinnonalaan rahana, vaan sen tavoitteena on se, että työttömät löytävät töitä ja voidaan näitä pullonkaula-aloja myös edesauttaa. Siinä tavallaan molemmat puolet hyötyvät: työttömyys vähenee, ja pullonkaula-alat, jotka eivät löydä työntekijöitä, saavat osajia, ammattitaitoisia työntekijöitä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Finanssivalvonnasta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2020 vp

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.10 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä on lakiesitys, jossa ehdotetaan muutettavaksi muun muassa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia, ja nämä muutokset ovat pitkälti teknisiä. Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota laajemmin vesistöjemme ja erityisesti Itämeren tilaan.

Rehevöitymistä seuraavat sinileväkukinnot ovat viheliäinen ongelma vesistöissämme ja erityisesti Itämeressä joka kesä. Siitäkin huolimatta, että suomalaisten sääntelytaakkaa on alati kasvatettu, levälaumat tuntuvat ilmaantuvan vuosi vuodelta yhä aiemmin. On toki selvää, että Itämeren vuosikymmeniä jatkuneesta ravinnekuormituksesta sekä tästä aiheutuneesta rehevöitymisestä toipuminen vie aikaa, ja toki edelleenkin ravinteita leviää Itämereen pelloilta valuvien lannoitteiden, yhdyskuntien jätevesien ja ilmanlaskeumien mukana eikä todella yksin Suomesta.

Hallitus on ohjelmassaan luvannut rahoitusta muun muassa vesiensuojelun tehostamisohjelman jatkamiseen, kiertotalouden edistämishojelman toteuttamiseen, tulvasuojeluun ja peltojen vesitalouden hallintaan sekä ravinteiden kierrättämisen edistämiseen kärkihankkeen avulla. Nyt kun ministeri ei ole täällä vastaamassa, niin valitettavasti ei kuulla vastausta siihen, miten nämä hankkeet ovat edenneet. Jos täällä hallituspuolueiden edustajat tietävät, niin mielelläni kuulen — vaikuttaa nimittäin siltä, että tässäkin on enemmän puhetta ja tavoitteita kuin konkreettisia toimia tähän saakka.

On selvää, ettei Suomi yksin voi kantaa taakkaa Itämeren tilasta. Päästöt Itämereen eivät katso vesialueiden rajoja. Suomen aiheuttaman kuormituksen vähentäminen ei todella yksin ratkaise mitään, jos muut valtiot, erityisesti Venäjä ja Puola, jatkavat mittavia päästöjään Itämereen. Herkän sisämeren suojele vaatiikin rajat ylittäviä toimia.

Hyviä esimerkkejä toki on vesiensuojelutoimista. Etenkin Pietarin tehostuneen jätevedenpuhdistuksen ansiosta on havaittu paranemista Suomenlahden tilassa. Rajat ylittävien toimien kannalta keskeinen on tietysti Itämeren merellistä suojelusopimusta toimeenpaneva yhteistyöelin eli HELCOM, jonka puheenjohtajavaltiona Suomi toimii vielä tämän vuoden loppuun. Nyt olisi saatava kunnianhimoinen lopputulos Itämeren toimintaohjelman uudistamisessa, erityisesti ravinnekuormituksen vähentämisessä. Tätä pitää Suomen mää-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

rätietoisesti puskea eteenpäin. Suuret kuormittajat Venäjä ja Puola on saatava tekemään oma osansa, jotta Itämeri saadaan jätettyä lapsillemme paremmassa kunnossa kuin sen saimme.

15.13 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Vestmanille hyvästä puheenvuorosta tärkeästä asiasta, Itämeren suojelusta ja Itämeren suojelutoimista. Hallitus kyllä tekee kunnianhimoista ympäristönsuojelupolitiikkaa, mutta varmasti Itämeren kohdalla on otettava reippaampia askeleita, jotta tulevaisuus on turvattu.

Myös keskusta pitää hyvänä ja tärkeänä, että pinta- ja pohjavesistä pidetään huolta. Haluamme myös vähentää järvien ja jokien kuormitusta metsä- ja maatalouden, turveteollisuuden sekä yhdyskuntien vesiensuojelua parantamalla. Samalla pienennämme kuormitusta Itämereen, mistä edustaja Vestman ansiokkaasti käytti puheenvuoron.

Vesistöihin ja pohjavesiin kohdistuvat uhat lisääntyvät ilmastonmuutoksen kemikaalien sekä muovien kerääntymisen myötä. Globaalisti myös pohjavesivarat ehtyvät. Puhdasta juomavettä ei saa pitää itsestäänselvyytenä myöskään Suomessa, vaan puhtaast pohjavesialueet on turvattava myös seuraaville sukupolville. Ihmisten omat vaikutukset esimerkiksi rehevöitymiseen ja vesistöjen muoviongelmiaan tulee minimoida ja uusia suojelukeinoja tulee kehittää.

Puhemies! Keskusta pitää myös tärkeänä, että vesienhoitosuunnitelmissa voitaisiin pidentää ympäristötavoitteiden määräaika, jos parantaminen luonnonolosuhteiden vuoksi on ylivoimaista. On kuitenkin erittäin tärkeää pitää huolta vesistöjemme tilasta. Suomalainen vesiosaaminen on erittäin laadukasta, ja olisi tärkeää saada tällaisesta sinisestä biotaloudesta vietyä ratkaisuja maailmalle, missä puhtaasta juomavedestä on pulaa.

Ehkä tähän loppuun, puhemies, sopii tähänkin logiikkaan ajatus, että tila on jätettävä paremmassa kunnossa seuraaville sukupolville kuin on sen itse saanut.

15.16 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Kyse on tosiaan hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 20 §:n muuttamisesta. Pehdymme tähän ympäristövaliokunnassa, mutta kiitän edustaja Vestmania hyvästä puheenvuorosta.

Kun parikymmentä vuotta sitten lähdin politiikkaan mukaan, lainasin silloin Pikku Prinssiä — lainaan sitä nytkin. Edustaja Kivisaarikin äsken vähän viittasi siihen, että ympäristö ei ole lahja menneiltä sukupolville, vaan se on lainaa tulevilta, ja siinä mielessä on tärkeitä, että vaikka me kannamme vastuuta ja puhumme aika paljon tällä hetkellä ilmastopolitiikasta ja ilmastoasioista, on aivan yhtä tärkeää kantaa vastuuta myöskin vesistöistä. Viime vuonna päivitimme kokoomuksen ympäristöohjelman, ja sen ajatus oli nimenomaan, että vapaus tarvitsee rinnalle vastuuta — vastuuta ilmastoasioista, vastuuta vesistöistä ja vastuuta luonnon monimuotoisuudesta.

Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella on tosiaan rahoitusta luvattu muun muassa ravinteiden kierrättämiseen ja kiertotalouteen ja vesistöasioihin, jotka liittyvät tietenkin myöskin Itämereen. Ajattelin kanssa, että jos olisi ollut niin, että ympäristöministeri olisi ollut paikalla, niin olisin näistä hankkeista tarkemmin kysynyt. Suomella on vastuu tosiaan myöskin tästä HELCOMin toiminnasta, ja kun me olemme vielä puheenjohtajamaana, niin ajattelen niin, että puheenjohtajana pystyy myöskin vaikuttamaan niihin asioihin enemmän, niin olisi toivonut, että ympäristöministeri olisi ottanut esille näitä asioita. Mutta näi-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

hin asioihin ehkä voimme palata huomenna. Juuri muistin, että huomenaamulla on ympäristövaliokunnan julkinen kuuleminen ympäristöministeri Mikkosen osalta aamulla 9.30, niin myöskin sitten näihin vesiasioihin voi siinä ollen, jos edustajat haluavat käyttää puheenvuoroja ja kysymyksiä, palata. — Kiitos.

15.18 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä on sekä tärkeää että kannatettavaa, että se kunnolla täällä hoidetaan. Suomi on tunnetusti tuhansien järvien maa, ja meille on kriittinen kysymys vesien suojele ja veden tila. Suomi on maantieteellisesti käytännössä myöskin saari, merkittävältä osalta ikään kuin saari: meitä ympäröivät merialueet, jolloin tämä merenkin hoitaminen, vesien hoitaminen, meriveden hoitaminen on myöskin meille tärkeä asia. Tässä on tietysti keskeisenä kysymyksenä pohjavedet, niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissa tehtiinkin siihen liittyviä huomioita, ja haluaisin tässä yhteydessä muistuttaa myöskin siitä edellisten viikkojen keskustelusta, jota valtakunnassa on käyty vesilaitoksista ja niiden julkisesta luonteesta. Tässä on hienoa, että Suomessa on käytännössä syntynyt kansanliike sen puolesta, että vesilaitokset ovat luonnollisia monopoleja luonteeltaan, ja ne on syytä pitää julkisina laitoksina eikä päästää yksityistä bisnestä sinne rahastamaan. Meillä on maailmalla pahoja, pahoja esimerkkejä siitä monissa maissa, jopa köyhissä kehitysmaissa, että kun vesilaitokset on yksityistetty, niin se on tarkoittanut sitä, että vedestä on tullut kauppatavaraa. Ja kun se on rahasta kiinni, niin kovin monilla köyhillä ihmisillä ei ole varaa veteen, ja sitten ripulit, sairaudet leviävät saastuneesta vedestä. Tämä on iso, iso kysymys, ja on hienoa, että Suomi on pystynyt tähän saakka toimimaan tässä vesiensuojelussa ihan edelläkävijänä maailmassa, ja jatkoakin seuraa. Tässä suhteessa hallituksen esitys on arvokas.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ampuma-aselain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annetun lain kumoamisesta, ampuma-aselain muuttamisesta, ampuma-aselain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä ampumaratalain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 101/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 2/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 2/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.20 Riikka Purra ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallintovaliokunnan mietintö koskien hallituksen esitystä laeiksi muun muassa ampuma-aselain muuttamisesta. Kysymys on jälleen pääosin voimaantulosäännösten muuttamisesta, koska

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

poliisin sähköinen asetietojärjestelmä ei ole valmistunut. Tietyt sähköistä asiointia koskevat säännökset tulisivat voimaan vasta kun poliisin asetietojärjestelmä on otettu käyttöön. Muut hallituksen esityksen muutokset ovat pääasiassa teknisiä.

Asetietojärjestelmän uudistamishanke on myöhästynyt merkittävästi suunnitellusta, eikä sähköistä asiointia ole voitu ottaa käyttöön. Tämän vuoksi myös sähköistä asiointia koskevien säännösten soveltamisen aloittamisajankohtaa on jouduttu useita kertoja lykkäämään. Tällä kaudella kerta on jo toinen. Jo edellisen mietinnön yhteydessä viime kesänä hallintovaliokunta totesi, että järjestelmän valmistumisesta mainitussa aikataulussa ei ole varmuutta. Samalla valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että poliisin lupahallinnon resurssit ovat niukkoja suhteessa asehallinnon uudistamisen edellyttämiin tehtäviin. Tilanne ei ole muuttunut.

Sähköisen asioinnin mahdollistavan asetietojärjestelmän toimitussopimus päättyi kesälä 2019. Saadun selvityksen mukaan CGI Suomi ei kyennyt toimittamaan järjestelmää. Edellistä hallituksen esitystä annettaessa ja viimeistään siihen liittyvässä asiantuntijakuulemisessa ministeriössä on täytynyt olla tieto siitä, ettei asetietojärjestelmä voi valmistua vuoden 2020 maaliskuun alkuun mennessä. Valiokunta huomauttaakin, että ministeriöllä on velvollisuus huolehtia siitä, että valiokunnalle annetaan kussakin asiassa riittävät ja luotettavat tiedot.

Hallintovaliokunta kiinnittää vakavaa huomiota asetietojärjestelmän valmistumisen jatkuviin viivästyksiin ja yleisemminkin valtion ict-hankintoihin. Hankintasopimuksiin on tärkeää sisällyttää järjestelmätoimittajiin kohdistuvia seuraamusvastuita, kuten vahingonkorvausvelvollisuus mahdollisista toimituksen puutteista ja viivästyksistä.

Hankkeen kokonaiskustannusten arvioidaan olevan 7—10 miljoonaa euroa seuraavan neljän vuoden aikana. Ylläpitokustannuksiksi arvioidaan 1—2 miljoonaa euroa vuodessa. Valiokunta korostaa, että järjestelmästä aiheutuvia kustannuksia on arvioitava kriittisesti. Uuden järjestelmän viivästyisestä johtuva suoritteiden hinnan merkittävä nousu ei saa olla vaihtoehto.

Arvoisa puhemies! Valiokunta puuttui hallituksen esityksessä olevaan asealan elinkeinonharjoittajan ilmoitusvelvollisuuteen. Esityksen perustelujen mukaan direktiivin toimeenpano edellyttää väliaikaista ratkaisua ennen uuden asetietojärjestelmän valmistumista. Tällainen olisi esimerkiksi elinkeinonharjoittajan lähettämä suojattu sähköposti poliisille. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan asealan elinkeinonharjoittajilla ei ole mahdollisuutta toteuttaa laissa säädettyä ilmoitusvelvollisuutta nykyistä järjestelmää käyttäen. Väliaikaisratkaisut sisältävät aseturvallisuuteen, elinkeinonharjoittajan oikeusturvaan, poliisin hallinnolliseen taakkaan sekä kustannuksiin liittyviä riskejä. Valiokunnan mukaan tarkoituksenmukaisempaa on lykätä sähköisen asioinnin aloittamista myös tältä osin siihen saakka kun uusi asetietojärjestelmä on käytössä.

Valiokunta ehdottaa, että 3. lakiehdotuksen voimaantulosäännöstä muutetaan siten, että ampuma-aselain 25 § tulee voimaan ehdotetusta poiketen vasta 1. marraskuuta 2020. Lisäksi valiokunta edellyttää, että suunnitellun väliaikaisratkaisun toteuttamisesta pitää olla enemmän tietoa ennen kuin sen käyttöönotosta voidaan lopullisesti päättää. Jos toteuttamiskelpoista ratkaisua ei löydetä ennen valiokunnan ehdottamaa voimaantuloajankohtaa, väliaikaisratkaisua ei tule ottaa käyttöön. Valiokunta pyytää asiassa kirjallisen selvityksen viimeistään syksyllä 2020.

Valiokunta on myös erikseen pyytänyt lisäselvitystä direktiivin täytäntöönpanosta muissa jäsenvaltioissa. Saamamme alustavan tiedon mukaan muissakin jäsenmaissa direktiivis-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

sä tarkoitetun tietoliikenneyhteyden toteuttamistapa vaihtelee. Kattava tieto direktiivin täytäntöönpanosta eri jäsenvaltioissa olisi tullut sisällyttää jo hallituksen esitykseen.

Arvoisa puhemies! Valiokunta esittää siis hallituksen esityksen hyväksymistä muutettuna edellä esitetyin tavoin ja lisäksi lausumaa, jolla varmistetaan asetietojärjestelmän kehitystyössä aseturvallisuuden, elinkeinonharjoittajien tarpeiden ja oikeusturvan sekä asetietojärjestelmän eheyden ja luotettavuuden toteutuminen. Lisäksi valiokunta edellyttää hallitusta antamaan uuden esityksen voimaantulon lykkäämisestä edelleen marraskuusta eteenpäin, mikäli edellä tarkoitettu ei toteudu.

15.25 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Digitaalinen asetietojärjestelmä ja sen kehitys on kestänyt vuosia ja vuosia, ja tämä jos jokin aiheuttaa suurta ihmetystä. Valiokunnan kuulemisissa tuli myöskin esille selkeästi seikkoja, jotka puoltavat sitä, että en todellakaan ole yksin ihmettelemässä asiaa.

Mitä tulee väliaikaisiin ratkaisuihin, niin näkisin tällaiset väliaikaiset ratkaisut täysin pois suljettuina, koska kyllä tässä nyt on edettävä maaliin siten, että jonain päivänä toimiva asetietojärjestelmä on olemassa. Ennen sitä ei voida lähteä hutiloimaan asian kanssa, koska se tuo mukanaan ongelmia.

Myöskin sen jälkeen, kun asetietojärjestelmä joskus toivon mukaan saadaan maaliin, olisi erittäin tärkeää, että sitä testattaisiin mahdollisimman pitkään ja luotettavasti, jolloin esimerkiksi kauppiaille ei muodostuisi ongelmaksi mahdollisen puutteellisen asetietojärjestelmän mukanaan tuomat bugit ja sitä mukaa sitten erilaiset sanktiot.

Kustannuksista sen verran — näkisin, että meidän on pidettävä erityisen hyvää huolta siitä, että asetietojärjestelmän kustannukset eivät missään tapauksessa saa siirtyä aseluppiin. Aseluvat ovat tänä päivänä jo erittäin kalliita, ja mikäli sinne tulee painetta, niin meidän tulee kyllä pitää huolta, että näin ei tule käymään.

Euroopan unionin asedirektiivi tehtiin alun perin terrorismin ehkäisemiseksi. Ihmettelen sitä vieläkin, koska siihen se ei vaikuta millään tavalla. Nämä asiat iskevät aseharrastajiin, ampuma-aseurheilun harrastajiin ja asekeräilijöihin, eikä vaikuta millään tavalla terrorismin ehkäisyyn. Se on ihan selvä meille kaikille.

Jos ajatellaan sitä kehitystä, mitä tässä ollaan haettu, niin sehän on positiivista, kun meillä on lopulta toimiva järjestelmä. Se helpottaa paljon. Mutta korostan tässä noita edellä mainitsemiani ja lisäksi, en malta olla lisäämättä, että kyllähän tämä asetietojärjestelmä, jos sitä jalostetaan siten, että lähdetään katsomaan erilaisia keinoja, joita hyväksikäyttää, niin esimerkiksi Riistakeskuksen Oma riista -järjestelmä on hyvä esimerkki siitä, kuinka voidaan käyttää nykyteknologiaa hyväksi. Siellä esimerkiksi ampumakoesuoritukset ovat suoraan sovelluksesta näytettävissä. Näkisin, että tällaista kehitystä voitaisiin toimivan asetietojärjestelmän jälkeen lähteä kehittämään myöskin yhteistyössä, jolloin esimerkiksi paperiset ampumakoesuoritukset ja aseluvat voisi jättää sinne kotihyllyyn, ja kaikki olisi sovelluksesta näytettävissä jopa viranomaisille. — Kiitos.

15.29 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra esitteli monipuolisesti hallintovaliokunnan mietinnön, ja huomaan puheenvuoropyynnöistä, että valiokuntamme jäsenet ovat aktivoituneet käyttämään tässä puheenvuorossa, mikä on luonnollista, koska asia sai erittäin perusteellisen käsittelyn hallintovaliokunnassa. En yleensä itse toista täysistuntokeskustelussa jo sanottua ainakaan siksi, että saisin niin sanottuja puheenvuorokirjauksia, mutta haluan ihan lyhyen sitaatin lukea tästä valio-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

kuntamme mietinnöstä, sen tärkeimmän kappaleen, joka kuuluu näin: ”Valiokunta puoltaa tässä vaiheessa ehdotettua sääntelyä myös ampuma-aselain 25 §:n voimaantulon osalta. Valiokunta ehdottaa kuitenkin, että 3. lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 1 momenttia muutetaan siten, että ampuma-aselain 25 § tulee voimaan ehdotetusta poiketen 1.11.2020. Poliisilla ja asealan elinkeinonharjoittajilla on tällöin enemmän aikaa valmistautua muutoksen voimaantuloon. Valiokunta edellyttää kuitenkin, että suunnitellun väliaikaisratkaisun toteuttamisesta on enemmän tietoa, ennen kuin sen käyttöönotosta voidaan lopullisesti päättää. Jos toteuttamiskelpoista ratkaisua ei löydetä ennen valiokunnan ehdottamaa voimaantuloajankohtaa, väliaikaisratkaisua ei tule ottaa käyttöön. Valiokunta tulee pyytämään asiassa perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun kirjallisen selvityksen viimeistään syksyllä 2020.” Tässä on minun mielestäni se ydinkohta perusteellisesta lausunnosta.

15.30 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Ampuma-aselaki tosiaan on astunut voimaan jo 2012, ja silloin tavoitteena on ollut — ja tietenkin on edelleenkin — että pystyisimme kaikki nämä tiedot ja käsittelyt, jotka on aseista ja luvista, ja niiden käsittelyn toteuttamaan sähköisesti. Viime kaudella säädimme lain ja ajattelimme, että nyt sitten asiat menevät eteenpäin. Nyt on sitten tosiaan jo toinen kerta, kun tällä kaudella — kuten hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra tuossa esittelypuheenvuorossa toi esiin — kun näitä siirtymäsäännöksiä on laitettava eteenpäin, ja nyt sitten todetaan, että rutkastikin eteenpäin, eli kaikinensa uskotaan, että tämä sähköinen asiointi olisi mahdollista vasta vuoden 24 maaliskuussa.

Olemme tämän tilanteen osalta todenneet, että mitään ei nyt näiltä osin ole tehtävissä, myöhästymiset ovat valitettavia, ja tästä prosessista ei ole mitään muuta kuin opittavaa. Hallintovaliokunta halusi tuoda tähän myöskin yleisesti nämä valtion ict-hankinnat: toivottavasti meillä siellä tilaajaosaaminen ja myöskin sitten tämä asiakas- ja käyttäjälähtöisyys ja käyttökelpoisuus otetaan huomioon paremmin. Ja kuten kollegat ovat tuoneet esiin, niin pyydetään myöskin kirjallinen selvitys tästä ensi syksynä.

Toisaalta ei ole kuin reilu viikko siitä, kun tässä salissa käytiin tästä hallituksen esityksestä lähetekeskustelua, eli siinä mielessä voin ajatella hallintovaliokunnan varapuheenjohtajana, että olemme olleet ripeitä, että kuitenkin nyt sitten nämä siirtymäsäännökset ja kuulemiset on tehty niin, että olemme pystyneet käsittelemään tämän viikossa. Siltä osin myöskin tämä täydennetty hallituksen esitys astuisi voimaan ennen sitä maaliskuuta.

15.33 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on monen hallintovaliokunnan jäsenen suusta kuultu, niin tämä asia käsiteltiin ripeästi ja oltiin vielä harvinaisen yksimielisiä sen tiimoilta.

Oikeastaan siellä on muutama tärkeä kohta, mihin itse olen kiinnittänyt huomiota. Elikä nyt uudelleen, kun tämä asia menee suunnitteluun, pitäisi varmistua siitä, että tämä väliaikaisratkaisu tässä asetietojärjestelmässä on sellainen, että siinä otetaan huomioon ensisijaisesti aseturvallisuus, elinkeinonharjoittajan oikeusturva, poliisin hallinnollinen taakka sekä kustannusten kasvuun liittyvät riskit. Ja on erittäin tärkeää, että tätä sähläystä, mitä nimitystä tästä asiasta voidaan käyttää, ei saa maksattaa syyttömillä. Ja syyttömiä tässä ovat nimenomaan metsästäjät ja aseharrastajat, eli he eivät saa missään nimessä joutua tämän sähläyksen maksajiksi.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

Ja totta kai sitten, niin kuin edeltävä kollegakin tässä sanoi, opiksihan tästä on otettava, eli mitä voidaan oppia tästäkin esimerkistä, että näin ei jatkossa tapahdu. Aina kun on kyse sähköisten järjestelmien kehittämisestä, asiat tahtovat viivästyä, eli mitä opimme, että ne jatkossa eivät viivästy tällä surullisella tavalla.

15.34 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Kuten hallintovaliokunnan varapuheenjohtaja tuossa sanoi, niin tästä on tosiaan viikko sitten puhuttu viimeksi, mutta sietää puhua kylä enemmänkin.

Itse haluan edelleen kiinnittää huomiota siihen, että on hyvin vaikea saada varsinaista selvyyttä siihen, miksi tämä järjestelmä on viivästynyt niin paljon. Miksi sen toimittaminen ensinnäkin aikataulussa — mutta myös edes merkittävästi viivästyneenä — on konkreettisesti niin mahdotonta. Kyseessä on tietysti hyvin iso ja vaativa hanke ja järjestelmä. Mutta miksi se on näin vaativa, erityisesti kun huomioidaan valtion kaikkia muunkinlaisia ict-hankkeita, jotka eivät ihan ehkä mene kuin Strömsössä.

Mutta joka tapauksessa toimitussopimus purettiin sopimuskumppani it-yhtiö CGI Suomen ja Poliisihallituksen sopimuksella viime kesänä ja tälle yhtiölle ehdittiin maksaa miljoona euroa. Valiokuntakuulemisten perusteella tästä rahasta on saatu jotain takaisin, mutta summasta ei ole selvyyttä eikä uutta toimittajaa ole vielä valittu. Uudistus lisää ja on lisännyt jo sekä kustannuksia että byrokratiaa, ja kokonaiskustannuksia on useita miljoonia. Kuten tuossa mietinnön esittelyssä totesin, niin ministeriöstä arvioidaan, että neljän vuoden aikana tähän varsinaiseen hankkeeseen menee lähemmäs kymmenen miljoonaa euroa mukaan lukien poliisin omat henkilöstömenot ja sitten lisäksi järjestelmien ylläpitokustannukset, 1—2 miljoonaa euroa vuodessa, mitkä nekään eivät välttämättä ole liian suuret lainkaan, mikäli järjestelmä siis toimisi.

Mutta joka tapauksessa, kuten täällä moni on jo nostanut esille, on suuri riski, että näitä kustannuksia nimenomaan tiputetaan hintoihin asiakkaan maksettavaksi. Tällä hetkellä yksityishenkilön hankkimislupahakemus maksaa jo 90 euroa riippumatta aseesta tai siitä, kuka sitä lupaa hakee.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintö on kriittinen suhteessa näihin jatkuviin viivästyksiin ja lainvalmisteluun ja hankkeen edistämiseen liittyen. Suurin ongelma ehkä on taustalla oleva direktiivi tai sitten meidän omat ongelmamme näissä ict-järjestelmien hankinnoissa. Mutta, kuten valiokuntakin sai kuulemisessa tietoonsa esimerkiksi tästä direktiivin täytäntöönpanosta, niin se aiheuttaa kyllä ongelmia hyvin monissa jäsenmaissa.

Joka tapauksessa on selvää, että Suomessa sähköiset palvelut ja digitalisaatio hallinnon helpottajana tai kustannusten säästäjänä eivät tunnu realisoituvan juuri koskaan ja ongelmat tietojärjestelmähankinnoissa ovat enemmän sääntö kuin poikkeus. Silti haluaisin huomauttaa, että myös nykyinen hallitus niihin jatkuvasti vetoaa muun muassa kustannussäästöjen avulla.

15.37 Mikko Lundén ps: Arvoisa herra puhemies! Vuonna 19 voimaan tulleen ampuma-aselain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä, ampuma-aselakia ja ampumaratalakia ehdotetaan muutettavaksi kuin myös kumottavaksi vuonna 18 annettu laki ampuma-aselain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta. — Olipas lause.

Näiden edellä mainittujen seikkojen taustalla on poliisin asetietojärjestelmähankkeen viivästyminen. Tiedot sähköistä asiointia koskevat säännökset tulisivat voimaan tai niitä

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

sovellettaisiin vasta, kun poliisin asetietojärjestelmä on otettu käyttöön. Ampuma-aselakiin ja ampumaratalakiin tehtäisiin pääasiallisesti teknisiä muutoksia. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3.2020.

Arvoisa puhemies! Sähköisen asioinnin käyttöön ottaminen edellyttää poliisin asetietojärjestelmän uudistusta. Tämänhetkisen tilanearvion mukaan asetietojärjestelmä ei valmistu siihen mennessä, ja siten siirtymäaikaa säännösten osalta ehdotetaan vielä kerran muutettavaksi vastaamaan tietojärjestelmämuutosten arvioitua valmistumisaikaa.

Ampuma-aselaissa ja ampumaratalaissa on tällä hetkellä viittaussäännöksiä, jotka eivät 15.7.2019 voimaan tulleen ampuma-aselain muutoksen jälkeen ole enää ajan tasalla. Viitaukset lainkohtiin ehdotetaan siten muutettavaksi. Lisäksi ampuma-aselain aseiden ja sen yksilötietojen ilmoittamista koskevaa pykälää sekä luovutusilmoitusta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi rakenteellisesti.

Arvoisa herra puhemies! Poliisihallitus on arvioinut asetietojärjestelmän kustannuksia. Hankkeen kokonaiskustannuksen on arvioitu olevan 7—10 miljoonaa euroa, kuten tässä on aikaisemmin mainittu. Poliisin asetietojärjestelmä on osoittautunut vuosien varrella vaativaksi ja aikaa vieväksi hankinnaksi. Asedirektiivin muuttamisesta annetun direktiivin asetietojärjestelmää koskevat säännökset edistävät aseiden jäljitettävyyttä. Voimassa oleva nykyinen vaikeaselkoinen laki edellyttää selkeyttäviä ja ajan tasalle saatettavia muutoksia. — Kiitos.

15.39 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä kollegat hallintovaliokunnasta ovat käyttäneet hyviä puheenvuoroja, mutta en malttanut itsekään olla puheenvuoroa käyttämättä tämän asian kanssa. Uutena kansanedustajana tietysti asian koko sisältö on ollut hämmästyttävä ja hämmästyttävä. Asioiden viivästyminen ja kustannukset ja valtion hankintaosaaminen ovat asioita, jotka kyllä herättävät tässä yhteydessä mielenkiintoa.

Näkisin ja uskon kyllä, että kun valtion ict-hankinnat ja tilaaja- ja sopimusosaaminen — mihin asioihin hallintovaliokuntakin ottaa kantaa — olisivat kunnossa, niin meillä myös viivästymisiltä vältyttäisiin ja kustannuksia säästyisi. Nyt tässä esimerkissä kaikki on mennyt niin sanotusti päin mäntyä. Eli varoituksen sanana, jos jotain positiivista tästä pitää löytää, on se, että vahingosta voitaisiin viisastua, eli emme törmäisi enää siihen, että seuraava ja tuleva asetietojärjestelmän toimittaja olisi senkaltainen, joka ei pystyisi tähän haasteeseen vastaamaan. Se, päästäänkö tämmöiseen tilanteeseen, jää sitten nähtäväksi, mutta tämänkaltaisia asioita ei voi tulla, että puhutaan miljoonista, joita maksetaan niin sanotusti hukkaan, kun toimittaja ei pysty velvoitteitaan suorittamaan.

Nämä lähinnä ajatuksinani. Plus sitten tietysti se, mistä tässä on mainittu, että kun kustannukset kasvavat, niin tuntuisi kohtuuttomalta, että kustannuksien maksajaksi joutuisivat asekauppiat, taikka sitten yhtä huono ellei vielä huonompi asia, se, että asiakkaat ja aseluvan hakijat olisivat niitä, jotka sitten korotettuina maksuina tästä joutuisivat kärsimään.

15.41 Petri Huru ps: Arvoisa puhemies! Aktiivisena ampumaurheiluharrastajana ja metsästäjänä haluaisin tämän verran lausua:

Valiokunnan lausunto sinänsä on äärettömän hyvä. He ovat kiinnittäneet huomiota niihin asioihin, missä ongelma on ollut, ja täytyy näin harrastajana sanoa, että melkoista sääntämistä on tämän asian valmistelu ollut.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

Kuten valiokunnan jäsenet täällä ovat todenneet, niin he ovat toimineet ripeästi. Olisi-kin äärettömän toivottavaa, että tämä myös jatkossa, seuraavissa instansseissa, etenee ripeästi ja nimenomaan että nämä kustannukset eivät siirry käyttäjille. Aselupien hinnat ovat nyt jo nousseet todella runsaasti vuosien saatossa, ja se menee aina harrastajan tai kauppiaiden kukkarosta.

Kuten edustaja Peltokangas hyvin toi esiin, järjestelmää pitäisi nimenomaan kehittää sinne käyttäjän suuntaan ystävälliseksi, eli saada esimerkiksi aseluvat sinne Oma riista -järjestelmään, jolloin ei todellakaan tarvitse kantaa lupia siellä metsässä. On melkoisen kalista, kun lähdet uusimaan lupia, jos syystä tai toisesta ne nyt sitten vaikka metsään putoavat ja menevät hukkaan, ja taas maksetaan turhasta.

Toivottavasti tämä järjestelmä saadaan kuntoon ja käyttäjäystävälliseksi. — Kiitos.

15.42 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Olin aikaisemmin nimenomaan poliisi-tehtävässä hoitamassa näitä aselupa-asioita, ja tämä on kyllä ihan järkyttävä tilanne, kuinka huonosti tämä asetietojärjestelmäasia on hoidettu Poliisihallituksessa. Toivon, että se vihdoin ja viimein marraskuussa tulisi voimaan ja toimivana.

Mutta haluan kuitenkin kiinnittää huomion myös siihen puoleen, että vaikka asetietojärjestelmä saataisi toimivaksi, poliisin lupapuolen henkilöstömitoitus on tällä hetkellä niin vajavainen, että se ei toimi, vaikka asetietojärjestelmä toimisi, jos siellä ei ole henkilöitä käsittelemässä näitä asioita, ja edelleen siitä huolimatta on käytävä poliisin luona esittämässä ne aseet, mihin halutaan lupia hankkia tämän asetietojärjestelmän kautta. Tähän pyydän kiinnittämään huomion. Henkilöstömitoitus on hyvin tärkeä.

15.43 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Sen verta vielä haluan tähän keskusteluun osallistua, kun tätä nyt lähdettiin laajentamaan valiokuntamme puheenjohtajan puheenvuorolla yleisemmin digitalisaatioon, ja sisältyihän siihen sitten vielä pieni piikki, että nykyinen hallitus uskoo digitalisaatioon. Minulla on se käsitys, että Suomen 30 viimeistä vuotta ovat olleet sellaisia, että hallitukset ovat uskoneet digitalisaatioon, ja onhan meillä erinomaisia esimerkkejä, esimerkiksi verotus ja moni muu, joissa huomattavasti vähemmällä henkilötöyllä kuin aikaisemmin saadaan huomattavasti suurempi määrä numeerisia ja muita tärkeitä asioita käsiteltyä.

Oman kokemuksen mukaan, joka ei ole ihan vähäinen näissä asioissa — tarkoittaa myös sitä, että olen nähnyt huonosti toimivia järjestelmiä mutta myös erittäin hyvin toimivia järjestelmiä — yleensä kysymys on siitä, että määrittelyt eivät lähtötilanteessa ole olleet loppuun asti mietityt. Ollaan lähdetty ikään kuin ”soitellen sotaan”, tekemään näitä tietojärjestelmiä ja sitten matkan varrella on huomattu, että ei ainakaan nyt tällä rahalla saada sitä, mitä tilaaja odottaa, ja sitten ollaan oltu neuvottelutilanteessa, missä ollaan maksettu pöytä niin sanotusti puhtaaksi.

Olen ihan samaa mieltä kaikkien täällä käytettyjen puheenvuorojen kanssa siitä, että tässä loppujen lopuksi kysymys on tuommoisesta 8—10 miljoonan euron hankinnasta. Se on tietysti paljon rahaa, mutta sitä suurempi ongelma on se, että ei siinäkään suuruusluokassa olevaa järjestelmää olla näitten vuosien aikana saatu kuntoon. Mutta palauttaisin tämän asian hyvin pitkälti siihen määrittelytilanteeseen, että mitä oikeastaan halutaan ja mikä on realistista missäkin aikataulussa milläkin kustannuksilla saada aikaan.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

15.45 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käytetty tasokkaita ja oleellisia puheenvuoroja, ja varmaan voimme olla yhtä mieltä siitä, että kyllähän tämä sähköilyksi ja sähköilykseksi on mennyt. Edustaja Huru muun muassa käytti hyvän puheenvuoron tästä. Joskus se vain on sellaista. Asioissa täytyy silti mennä eteenpäin ja toimia ja kehittää asioita niin, että ne tulevat joskus järkevällä tavalla valmiiksi.

Puhemies! Minusta edustaja Huttunen hallintovaliokunnan jäsenenä käytti oleellisen puheenvuoron siitä, että jatkossa oleellista tässä on ottaa huomioon ensisijaisesti aseturvalisuus, ylipäätään elinkeinonharjoittajien oikeusturva sekä poliisin hallinnollinen taakka ja kaikki tähän kustannusten kasvuun liittyvät riskit, joita esimerkiksi edustaja Peltokangas esitteli, ja mielestäni vasta toissijaisesti se, että Suomi ei kykene toimeenpanemaan tätä EU-asedirektiiviä koko laajuudessa tässä määräajassa, joka itse asiassa jo meni.

15.46 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! En ollut valmistautunut niinkään eli oli varmistin päällä, mutta nyt sen otin pois. Ja täytyy sanoa, että tähän kaikkeen kokonaisuuteen, mitä edustaja Hurukin otti esille, on myös se, että kun meillä on tämä lupaviranomainen, joka on poliisi, niin kyllä minun täytyy surullisena sanoa satakuntalaisena, että Poha on tehnyt sellaisia päätöksiä, jotka ovat sulkeneet meillä toimipisteitä, vaikka meillä Satakunnassa ihan yhtä paljon kuin Lounais-Suomessa, ja enemmänkin, on aseiden tarkastustoimintaa, niin yksipuolisesti virkamiehiä on siirretty Lounais-Suomen puolelle.

Meillä on Huittisten toimisto suljettu, meillä Kankaanpäässä ja Porissa on aikoja kavennettu, mikä tarkoittaa sitä, että se, jolla ase on ja joka haluaa toimia sen järjestyksen mukaisesti, lain mukaisesti, ja tuo tarkastettavaksi, joutuu ajamaan, suunnittelemaan ja on enemmän suurempien kustannusten piirissä. Kyllä meillä tässä järjestelmässä pitäisi pysyä turvaamaan se, että me olemme myös maakunnallisesti tasa-arvoisessa asemassa, eikä meillä poliisihallinto voi tehdä sellaisia pakkopäätöksiä, että yksi maakunta jää niin sanotusti tiiron osalle. Ja olen kyllä valmis vähän tätä protestoimaan, ja siinä mielessä tämä keskustelu on ollut hyvää ja minuakin avartavaa, koska jos en olisi ollut tässä, en tietäisi taaskaan niin paljon, vaikka itsellenikin sellainen on. Mutta kiitoksia hyvästä ja asiantuntevasta keskustelusta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 101/2019 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen sekä lentoliikennesopimuksen soveltamisesta tehdyn lisäsopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 106/2019 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 1/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 106/2019 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

12. Hallituksen esitys eduskunnalle keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tulliasioissa Iranin islamilaisen tasavallan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 90/2019 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 1/2020 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Ensin päätetään hallintovaliokunnan mietinnön HaVM 1/2020 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 90/2019 vp tarkoitetun sopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 90/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

13. Lakialoite laiksi pysäköinninvalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 38/2019 vp Kimmo Kiljunen sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

15.50 **Kimmo Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tarina alkoi 6. päivä toukokuuta vuonna 2019. Pysäköin autoni Kallion virastotalon parkkipaikalle. Kiiruhdin neuvottelukokoukseen virastotaloon. Juoksin nopeasti kysymään vahtimestareilta, pitääkö maksaa valvontamaksu, koska täällä on virallinen kokous. Hän sanoi: kyllä pitää. Juoksin sinne mittaristolle ja maksoin 6 euroa puolestatoista tunnista ja laitoin pysäköintilapun autooni.

Kokous ei kestänyt kuin tunnin ja viisitoista minuuttia, ja minä tulin hyvissä ajoin sinne parkkipaikalle hakemaan autoani, ja siinä oli ParkkiPaten valvontamaksu. Juoksin äkkiä sinne parkkialueen toiseen kulmaan, missä näin tämän ParkkiPaten edustajan, ja kyseilin: mitäs ihmeellistä, näittehän te, että minä olin maksanut sen 6 euroa ja olen tullut hyvissä ajoin hakemaan autoni pois. Hän vastasi: kyllä minä näin. No mikäs tässä on ongelma? Te olitte kiinnittänyt tämän parkkimaksukuitinne auton tuulilasinyyhkijään. Minä kysyin: entäs jos minulla olisi ollut avoauto eikä olisi voinut laittaa sitä kojelaudalle, kuten te nyt tässä edellytätte. Hän sanoi: teillä ei todistettavasti ollut avoautoa. Minä jouduin valitettavasti myöntymään tähän. Sen sijaan minä en myöntynyt lainkaan siihen parkki-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

maksumuistutukseen, jota hän ei ollut missään tapauksessa valmis tinkimään ja kohtuullistamaan tai pohtimaan näitä vaihtoehtoja.

Sen takia kirjoitin sitten ParkkiPatelle, että tämä maksumuistutus on outo ja olen todistettavasti maksanut parkkimaksun. Minä sain rouva Susannelta kirjeitä useita kappaleita tuon kesäkuun aikana, ja yksi niistä kirjeistä sisälsi tämän viittauksen: ”Valvontamaksu pidetään voimassa saamanne reklamaatiopäätöksen mukaisesti. Jälkikäteen esitettyjä maksusuorituksia ei hyväksytä.” En ole ihan varma, olinko jälkikäteen sitä tekemässä, koska hän oli siinä paikalla ja näin heti sen tilanteen.

Edustaja Satonen kertoi, kun hän tuli tähän lakialoitteeseen mukaan, oman tarinansa, jossa hän oli parkkeerannut autonsa omalle parkkipaikalleen. Sillä hetkellä siinä ei ollut se lappu näkyvillä, mikä olisi pitänyt ehkä jossakin paikassa olla näkyvillä, että se on hänen oma parkkipaikkansa, eikä se kelvannut, koska jälkikäteen hän ei enää voinut perustella sitä, että tämä on minun oma parkkipaikkani ja minulla on varmaan oikeus pitää autoni parkkeerattuna tässä omalla parkkipaikalla. Koska Susanne on tiukka, jälkikäteen esitettyjä maksusuorituksia ei hyväksytä.

Me kävimme tätä kirjeenvaihtoa Susannen kanssa melkoisen pitkään, ja hän vain totesi tällä tavalla, yksi sitaatti kirjeenvaihdosta: ”Olette reklamoinut. Ette ole esittänyt hyväksyttäviä perusteita. Ollessanne tyytymätön saamaanne ratkaisuun pyydämme teitä ilmaisemaan tyytymättömyytenne kirjallisesti. Vain postitse tai reklamaatiojärjestelmän kautta tehdyt kirjalliset tyytymättömyydenilmaukset voidaan huomioida. Ryhdymme perintätoimiin tässä asiassa.” No sitähän minä itse asiassa toivoin.

Sen jälkeen me kävimme pitkin kesä—heinäkuuta perintätoimiston kanssa perusteellista keskustelua, ja sain kolme maksumuistutuksen maksumuistutusta ja totesin, että tämä vedättäminen olisi jo hyvä lopettaa, koska minä en joka tapauksessa tätä tule maksamaan vaan toivon, että tämä menisi käräjäoikeuteen — nyt te vedätätte tätä hintaa tarkoituksella ylöspäin. 30. heinäkuuta sain KTC Finland Oy:ltä, joka on siis perintätoimisto, asiakaspalvelun herra Juha-Pekan allekirjoittaman — siis rouva Susanne kirjoitti tuolla aikaisemmin — viestin: ”Asiaa tullaan toimeksiantajamme harkinnan mukaan jatkamaan oikeudenkäyntimenettelynä. Asian saattaminen tuomioistuimen ratkaistavaksi aiheuttaa aina huomattavat kulut, jotka jäävät pääsääntöisesti asian hävinneen osapuolen maksettavaksi. Velkomusasiasta voi koitua myös haitallinen maksuhäiriömerkintä.” No tiedän sen, että kovin monella kansalaisella tässä vaiheessa alkaa viimeistään housu tutista, he säikähtävät ja suorittavat jo siinä vaiheessa varmaan yli sadan euron maksut, mikä minullakin siinä oli jo kertynyt sitä, kun näitä maksumuistutuksia oli käyty — mutta minähän toivoin, että tämä asia menisi käräjäoikeuteen. Suorastaan rukoilin iltarukouksissa, että voi kun tämä nyt menisi käräjäoikeuteen.

Voin teille, arvoisat edustajat, kertoa, että toivomukseni ei täyttnyt. Se ei täyttnyt. Asia sinänsä sai onnellisen päätöksen, sillä arvatkaapa mitä: Luulen, että olen niitä harvoja Suomen kansalaisia, joka on saanut ParkkiPate Oy:n toimitusjohtajalta henkilökohtaisen kirjeen. Christian Metsäranta, ParkkiPaten toimitusjohtaja, kirjoittaa; pitkä on kirje, pitkä ja perusteellinen, mutta olennaisin viesti on tämä: ”Reklamaationne valvontamaksuun asianumero se ja se on käsitelty ja hyväksytty. Valvontamaksu on mitätöity. Pahoittelemme viivästynyttä reklamaation hyväksymispäätöstä. Ajoneuvolle kirjoitettu valvontamaksu on ollut virheellinen.” Kiitokset, Christian Metsäranta, tästä arvokkaasta kirjeestä. Vihdoin sain ihmisen kanssa puhua, enkä Susannen tai Juha-Pekan tai jonkun muun erikoisen kanssa, joka vetoaa kyllä pykäliin.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

Mutta, arvoisat ystävät, kansanedustajakollegat, eräs asia oli tapahtunut tässä välissä: neljä päivää aikaisemmin, 13. päivä joulukuuta 2019 — tämän kirjeen ParkkiPaten toimitusjohtajalta minä sain siis 17. päivä joulukuuta 2019 — 122 kansanedustajaa oli tehnyt lakialoitteen, ja se luovutettiin tuonne eduskunnan toimistoon, ja se oli julkisuudessa. Eli kiittän teitä 122:ta kansanedustajaa siitä, että minä säästin toistasataa euroa rahaa, ja nyt olemme siinä tilanteessa, arvoisat edustajat, että toivon, että te säästätte myöskin muut kansalaiset näiltä vastaavilta prosesseilta, missä he ovat kiinni — myöskin edustaja Satonen ja niin edelleen.

Tämä pitkälle yksityisessä valvonnassa oleva, käytän termiä sakotuskäytäntö, pysäköintivirhemaksujen käytäntö, on johtanut siihen uskomattomaan tilanteeseen, että tästä on tullut rahastuksen väline. Kun näiden parkkifirmojen tulos perustuu siihen, että ne saavat mahdollisimman paljon sakotettua, niin olemme kansalaiset siinä tilanteessa, että me emme voi edellyttää kohtuusharkintaa. Sitä ei ole. Niin kuin tässä minunkin tapauksessani, vasta kun te 122 kansanedustajaa tulitte tähän julkisesti taakse, niin Metsäranta, tämä toimitusjohtaja, heltyi ja totesi, että tämä ratkaisu olikin virheellinen. Muut kansalaiset tähän eivät kyllä valitettavasti pysty. Siinä suhteessa tämä kohtuusharkinnan puute on tehnyt bisneksen tästä tavallaan julkisesta tehtävästä, jota on pysäköintivalvonta, ja tämä ajautuu siihen, että meillä on kohtuuton määrä, lukuisia tapauksia, joissa kansalaiset kokevat, että heitä ei kuunnella, heitä pelotellaan, heille luodaan tilanne, jossa mieluummin he selviytyvät siitä vaivasta pois niin, että he eivät ryhdy tätä kallista käräjäoikeusprosessia käymään läpi vaan suorittavat jo sitten ehkä kertyneetkin summat pois päästäkseen asiasta eteenpäin.

Tästä on tullut harvinaisen helppo bisneksen kohde, johon myöskin nimenomaan ulkomaalaiset toimijat ovat investoineet. Nyt näistä parkkiyhtiöistä enemmistö on ulkomaisten pääomasijoittajien omistuksessa. Se on niin hyvätuottoista... [Aki Lindénin välihuuto] — Aivan niin kuin hoivabisneksessä, aivan niin kuin lastensuojelussa, aivan niin kuin näissä monissa muissakin, jotka kunta, julkinen valta, takaa. Ne ovat halpaa, helppoa bisnestä, ja siihen on helppo sijoittaa ulkomaisten pääomasijoittajien. Tämä asia on aivan samassa kulmassa, ja siinä suhteessa olemme hankalassa tilanteessa.

Tämä lakialoite lähtee siitä ajatuksesta, että pysäköinninvalvonnan pitää olla julkista tehtävää. Tämä lakialoite ei lähde siitä, että yksityisiä toimijoita tällä alalla ei saisi toimia, mutta jos ne toimivat, ne toimivat silloin kuntien tai julkisen viranomaisen alaisena niin, että firman tulos ei ole riippuvainen siitä, kuinka paljon he rankaisevat ihmisiä, kuinka paljon ihmisiä tässä lypsetään. Tämä on se ajattelutavan ydin.

Tässä lakialoitteessa on esitetty yksi malli, kuinka tästä asiasta päästäisiin eroon, mutta toivon, että lakivaliokunta voi vapaalla otteella katsoa, mikä on se luontevin tapa siihen, että nämä valituskäytännöt voisivat olla paremmin hoidettavissa, eli että siinä olisi tällainen normaalin hallintovalituksen tie eikä käräjäoikeus, että se kohtuusharkinta tähän tulisi mukaan ja että pelisäännöt olisivat selkeät läpi Suomen. Nythän meillä on se tilanne, että monissa tapauksissa eri puolilla Suomea lakia pysäköinnin valvonnasta tulkitaan eri tavoilla. Minulla on Autoliitosta lukuisia esimerkkejä tästä asiasta.

Voin sanoa, että sen jälkeen kun tämä asia on tullut esille, minulla on valtaisa määrä, pino kirjeitä, mitkä ovat kansalaisilta tulleet. Tämä todella kuohuttaa ihmisiä. He kokevat tässä, että se, mikä ei ole oikeudenmukaista ja kohtuullista, ei voi olla lakikaan. Nyt meillä on olemassa lainsäädäntö, jota ei koeta oikeudenmukaiseksi ja kohtuulliseksi, ja toivon, että lakivaliokunta tämän ottaa nyt käsittelyyn. Nähtiin aikamoinen vaiva 122 kansanedustajan allekirjoituksen saamiseksi, kahdesta syystä: ensinnäkin, huh huh, minä vapauduin

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

tuosta parkkimaksusta, ja toiseksi, tietenkin, toivottavasti kaikki suomalaiset vapautuvat tämäntapaisesta bisneksestä.

16.01 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä edustaja Kiljusen tarina on todella opettavainen, ja siitä huomaa, että uhkailu ja kiristys ovat käytettyjä keinoja yksityisillä pysäköintifirmoilla. Täytyy myöntää, että allekirjoitin kyllä tämän lakialoitteen siitä toisesta syystä, en tiennyt teidän henkilökohtaisista vaikeuksistanne kyseisen yhtiön kanssa.

Tämä lakialoite pysäköinninvalvonnasta annetun lain muuttamisesta on monin tavoin ansiokas, ja se puuttuu tosiasialliseen ongelmaan, aivan kuten edustaja Kiljunen tuolla väkevästi todisti. Tämänhetkinen tilanne yksityisen pysäköinninvalvonnan suhteen on monin osin kuin villi länsi. Puutteelliset tai tulkinnanvaraiset kyltit ovat johtaneet useisiin ongelmiin. Esimerkiksi invapysäköintiluvilla pysäköitäessä on kohdattu monia epäkohtia myös omassa maakunnassani Keski-Suomessa. Annetusta laskusta valittaminen on tehty monimutkaiseksi ja vaikeaksi. Kansalaisten oikeusturva on epäselvässä tilassa. Yhteiset pelisäännöt puuttuvat, ja oikeus ja kohtuus ei toteudu.

Osa kansalaisista maksaa sakkoja tai näitä laskuja, vaikka ei pitäisi. Langetettu virhemaksu maksetaan, koska sillä tavoin asiasta pääsee helpoiten eroon. Toisaalta osa jättää maksamatta, vaikka pitäisi. Langetettua virhemaksua pakoillessa saattaa lopulta käydäkin niin, ettei laskua tarvitsekaan lopulta maksaa. Oikeudenmukaisuuden periaate ja kohtuullisuusharkinta, aivan kuten edustaja Kiljunen totesi, eivät toteudu pysäköintivirhemaksuja määrättäessä. Ei pysäköintivalvonnan näin kuuluisi mennä Suomessa.

Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunta on katsonut, että hallinnollisen seuraamuksen määräämiseen sisältyy perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua merkittävää julkisen vallan käyttöä. Toisaalta taas korkein oikeus kuitenkin linjasi ennakkopäätöksessä, että kysymys ei ole viranomaisvallan käyttämisestä vaan sopimuksesta, jonka myötä yksityisten pysäköintivalvontayhtiöiden antamat parkkisakot olisivatkin päteviä. Tämä tilanne osoittaa, että kokonaisuus on erittäin epäselvä.

Arvoisa puhemies! Suomessa olisi tilaa ja tarvetta myös yksityiseen valvontaan, aivan kuten täällä puhuttiin aiemmin, esimerkiksi kunnallisen toimijan alaisuudessa ja siten, että ansaintalogiikka ei perustu siihen, kuinka paljon näitä laskuja annetaan. Mutta nyt nämä yksityiset pysäköintivalvontayhtiöt ovat itse aiheuttaneet tämän tilanteen, jossa alan tiukemmasta sääntelystä keskustellaan tänään täällä eduskunnassa ja toivottavasti myös jatkossakin.

Rahastaminen ja ahneus eivät sovi merkittävän julkisen vallankäytön piiriin. Me tarvitsemme pysäköinninvalvontaan selkeämmän kokonaiskuvan, jossa oikeudenmukaisuus ja kohtuullisuusharkinta toteutuvat. Me tarvitsemme tälle toimialalle parempaa sääntelyä ja läpinäkyvyyttä. Ja, arvoisa herra puhemies, me tarvitsemme oikeutta ja kohtuutta myös pysäköinninvalvonnassa.

16.04 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Tarina oli oikeinkin hyvä ja valaiseva. Edustaja Kiljunen tehdessään tämän lakialoitteen olisi voinut ehkä vielä kertoa enemmän jo siinä lakialoitetta tehdessään ja siihen nimiä kerätessään tuota tarinaa, se avaisi ehkä vielä enemmän meille kaikille. [Välihuutoja] — No, onneksi nyt tässä kohtaa voi sanoa, että olin altis allekirjoittamaan tuon, mutta en halua nyt sen enempää sanoa.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

Mutta mielestäni tässä on yksi asia, mikä jostain syystä on vielä jäänyt kertomatta, se, mitä on se pysäköintivirhemaksuista valittaminen yleensäkin. Kun meillä käräjäoikeuteen viemiselle laitettiin hinnaksi 250 euroa, niin silloin pysäköintivirhemaksuista valittaminen, epäoikeudenmukaisten ja virheellisesti määrättyjen maksujen vieminen käräjäoikeuteen romahti totaalisesti.

On melko lailla riskaabelia lähteä seitsemänkymppin tai viidenkymppin virhemaksusta valittamaan, kun joudut laittamaan kaksisataaviisikymppiä tiskiinkin. Ehkä meidän tässä vaiheessa pitäisi huomioida, että nyt meidän pitää käyttää, kuten edustaja Kiljunen on tehnyt, sitä korttia, että myöskin se riski on siellä toisella puolella, joka perii sitä saatavaa, ellei se saa sitä perintätoimiston kautta kasvatettua niin paljon, että se bisnes kannattaa monien perimisten kautta, jollei henkilö kiistä sitä heti ja halua käräjäoikeuden päästöstä, jolloin sitä ei varmasti velkoja vie käräjäoikeuteen, kun se maksaa kaksisataaviisikymppiä myös hänelle.

Meidän pitää myös järjestelmää kehittää niin, että jokainen saa oikeutensa, mutta hie-
man kyllä kyseenalaistan sitä, että jos meillä ihminen, joka kokee vääryyden — on selvästi osoitettavissa, että hän on saanut rangaistuksen virheellisesti — kollega Huru pärjäsi paremmin, ettei tarvinnut viedä käräjäoikeuteen — joutuu maksamaan todistaakseen sen, että on selkeä virhe, että olisi syylistynyt rikkeeseen, 250 euroa, niin tässä kohtaa meillä oikeusjärjestelmässä on jotakin mätää. Mutta toivon, että tämä esitys etenee valiokunnassa.

16.07 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Joudun tässä toteamaan, että minulla ei ole yksityisen pysäköinninvalvonnan kanssa sen tyyppisiä kokemuksia kuin edustaja Kiljusella ja edustaja Kiljusen mukaan edustaja Satosellakin on ollut, mutta olen silti allekirjoittanut tämän lakialoitteen ihan periaatteellisista syistä.

Yksityisen pysäköinninvalvonnan salliminen korkeimman oikeuden päätöksellä on johtanut autoilijoiden kannalta kohtuuttomaan tilanteeseen, joka koettelee kansan oikeustajua. Olisi hyvä, jos oikeus pysäköinninvalvontaan olisi kaikissa tilanteissa ainoastaan viranomaisilla eikä yksityisillä yrityksillä, niin suuri yksityisen yritystoiminnan kannattaja kuin olenkin. Mielestäni pysäköinninvalvonta on tyypillistä viranomaistoimintaa. Kannatan tätä lakialoitetta, koska yksityinen pysäköinninvalvonta voi aiheuttaa runsaasti ongelmia ja johtaa siihen, että järjestelmää ei todellakaan koeta oikeudenmukaiseksi. Yksityisen pysäköinninvalvonnan ansaintalogiikka on monissa tapauksissa se, että pysäköintivirhemaksuja kirjoitetaan mahdollisimman paljon kohtuullisuudesta välittämättä. [Kimmo Kiljunen: Juuri näin!]

16.08 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on periaatteellisesti kannatettava, ja tarve tälle kumpuaa näistä tässäkin keskustelussa esille tulleista yksityisen pysäköinninvalvonnan väärinkäytöksistä. Niihin ei ole puututtu riittävästi, ja se on saanut ihmisten mitan täyttymään. Sopimusoikeutta on venytetty korkeimman oikeuden päätöksellä kansalaisten mielestä tässä liian pitkälle. Se ei ole kohtuullista, koska sopimuksen solmijat eivät tässä ole tasa-arvoisia. Yksityisellä kansalaisella on tässä uhkana suuret perimiskustannukset ja jopa luottotietojen menetys.

On mahdollista, että tämän aloitteen keskusteluun tulemisen jälkeen esitetyt näkökohdat lakiesityksen liiallisesta jyrkkyydestä olisivat jossain määrin perusteltuja ja tekstin toteuttaminen sellaisenaan voisi johtaa kohtuuttomuuteen toiselta puolen — eihän voi olla niinkään, että yksityisalueelle voisi pysäköidä miten tahansa — mutta näen kuitenkin, että

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

tämä ongelma, johon tässä yritetään puuttua, on olemassa. Se, että yli sata kansanedustajaa on aloitteen allekirjoittanut, osaltaan sen todistaa. Johtipa aloite sellaisenaan lainmuutokseen tai ei, joka tapauksessa viesti valiokunnalle, joka tätä aloitetta käsittelee, ja hallitukselle on selvä: yksityistä pysäköinninvalvontaa täytyy säädellä nykyistä tarkemmin ja kansalaisten oikeusturva paremmin huomioiden.

16.09 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljunen totesi tuossa aiemmin puheessaan, että se, mikä ei ole oikeudenmukaista ja kohtuullista, ei voi olla lakikaan, ja olen siitä aivan samaa mieltä. Olen itsekin käynyt eräänlaista taistelua myöskin näiden yksityisten pysäköinninvalvojien laskuttamisesta ja siitä, millä tavalla siihen voi puuttua jälkikäteen. Sehän on todella hankalaa yrittää saada siihen mitään muutoksia. Tosin ehkä kohtuuden nimissä voi todeta, että ei se keskustelu julkisenkaan pysäköinninvalvojan kanssa aina kovin helppoa ole ollut, jos jotakin muutoksia on siihen halunnut saada aikaan.

Itse en kuitenkaan allekirjoittanut tätä lakialoitetta. Mietin sitä, että onko kyseessä kuitenkin ehkä liian raju toimenpide, jos kokonaan kielletään yksityisen pysäköinninvalvonnan toiminta. Tietyllä tavalla kohtuullistaminen on se, mitä tässä haetaan, ja toivon, että sitten kun lakivaliokunta ottaa tämän asian käsittelyn, niin pohditaan sitä, millä tavalla voitaisiin lainsäädännössä määritellä, mitä on kohtuullistaminen ja kohtuullinen pysäköinninvalvonnan maksu ylipäättään ja minkälaisia kustannuksia siitä voi ihmiselle tulla, että hän lähtee hakemaan omaa oikeuttaan.

Toinen kysymys, mitä pohdin myöskin, kun en allekirjoittanut tätä, oli perustuslain 124 §, jonka mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Itse mietin sitä, että jos tällainen lakiesitys nyt menee läpi, niin mitä seurannaisvaikutuksia sillä sitten on muille viranomaistehtäville, jotka on luovutettu yksityiselle toimijalle. En halua, että tästä tulee ennakkotapaus.

Olen todella harmissani siitä, että pysäköinninvalvontayritykset toimivat tällä tavalla, ja toivon, että he ottavat nyt onkeensa tämän keskustelun ja tajuavat sen, että mikäli tämä lakiesitys nyt tällä kertaa ei mene läpi, on täysin mahdollista, että se tulevaisuudessa menee. Heidän tulisi nyt ymmärtää se, että he ovat ikään kuin koeajalla tässä nyt. On täysin tarpeen, että tätä asiaa tarkastellaan jonkin ajan kuluttua uudestaan ja katsotaan, mihin muutoksiin pysäköinninvalvontayritykset ovat menneet toiminnassaan.

16.12 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kiitokset edustajakollega Kimmo Kiljuselle paitsi erinomaisesta tapausselostuksesta, myös siitä aktiivisuudesta, jota hän osoitti kerätessään meiltä täällä allekirjoituksia tähän tärkeään lakialoitteeseen. Olen yksi allekirjoittajista.

Ihan lyhyesti haluan tähän keskusteluun osallistua vain sillä, että kuunnellessani hänen puheenvuoroa, huomasin moniakin analogioita muille toimialoille, mutta en lähde laajentamaan keskustelua niihin. On alueita, asioita täällä julkisessa vallassa ja palvelutuotannossa, jossa häikäilemätön yksityinen voitontavoittelu, mahdollisimman suuret tuottovoitteen ja esimerkiksi kansainvälisten pääomasijoittajien aktiivinen osallistuminen tuottavat sellaista, josta tämä Kimmo Kiljusen kuvaama esimerkki äsken kertoi. Minusta olisi erinomaista, että tämä lakialoite johtaisi myös käytännössä lainsäädännön muutokseen.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

16.13 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! En todellakaan vielä kiittele, koska se kansanedustaja, joka oli sadas allekirjoittaja, ei ole vielä puhunut, ja odotan hänen puheen- vuoroaan. Taisi olla tässä hetki sitten äänessä, kuulitte ehkä hänen äänensäkin.

Arvoisa puhemies! Vielä uudemman kerran muutama huomio: Edustaja Lindénille se seikka, että näin todella sen vaivan yli sadan kansanedustajan allekirjoituksesta sen vuoksi, että tässä talossa on se kutyymi, käytäntö, että jos sinulla on alle sata allekirjoitusta, nämä lakialoitteet tahtovat unohtua sinne valiokunnan lakialoittepinon pohjimmaisiksi. Kutyymi on myöskin se — ja toivon, että puhemiesneuvosto nyt seuraisi jossain määrin sitä — että ainakin, kun se sata allekirjoitusta saadaan, nämä käsiteltäisiin, ajatuksena on ollut, rinnasteisesti hallituksen esityksiin nähden ja että ne otetaan yhtä vakavasti käsittelyyn kuin hallituksen esitykset, vähän niin kuin kansalaisaloitteetkin täällä käsitellään. Eli sen takia tämä vaiva nähtiin, että asia todellakin otettaisiin käsittelyyn, ja toivon — täällä ei valitettavasti lakivaliokunnan puheenjohtaja ole nyt paikalla — että he lakivaliokunnassa sillä lailla priorisoisivat. Ymmärrän hallituksen esitysten tärkeysjärjestyksen, mutta toivon, että tämä olisi yksi niistä, jotka ovat esillä, koska tässä nyt sekä on kansanedustuslaitoksen tahtotila selkeä — vahva enemmistö on sitä mieltä, että jotain pitäisi tehdä, jos se ei ole suoraan senkaltainen sisältö kuin lakialoitteessa esitetään, niin jotain pitäisi tehdä — että kansan selkeä enemmistö varmasti kokee oikeusturvassaan puutteita, niin paljon tässä on katkeroituneita viestejä tullut.

Sanoisin melkein psykologisena analyysinä sen, että on harvoja ammatteja, joita en haluaisi harjoittaa. Täällä on puhuttu hoitajista, hoitajamitoituksista ja heidän palkkatasoistaan ja ongelmistaan. Se, millä minä olen lohduttanut näitä hoitajia, on ollut se, että teillä on palkat huonot ja paineet ovat kovat, mutta ainakin kun te lähdette työpaikaltanne kotiin, teillä on semmoinen tunne, että te olette tehneet tänään hyvää. Te olette antaneet joillekin ihmisille jotakin. Se ei ehkä ole täydellistä, teillä on puutteita ollut, ette onnistuneet täysin, mutta te olette tehneet hyvää. En ole ihan varma tästä kansanedustajan ammatista, että kun me palaamme kotiin tänään, niin onko tunne, että tuli tehtyä hyvää. Mutta pysäköinninvalvoja on takuulla sellaisessa tilanteessa, epämiellyttävässä ammatissa, että kirjoittaessaan sakkolapun, vaikka sen itselleen perustelee, että tässä rikotaan nyt tieliikennelakia, tässä on ongelma siinä ja siinä kohdassa, tämä on oikeutettu tämä rangaistus, hän tietää, että kun se vastaanottaja hetken kuluttua tulee siihen paikalle, siinä on negatiivisuutta ilmapii- rissä ja paljon, ja joskus se on todella turhautunutta negatiivisuutta.

Arvoisa puhemies! Tiedetään tapauksia myöskin, että on syntynyt ihan aggressiivisia- kin asetelmia, joissa semmoinen kansalaisvihakäyttäytyminen tulee hallitsemattomaksi, jolloin se on jopa hieman uhkaavaakin pysäköinninvalvojien kannalta. Tässä suhteessa tämä ammatti ei ole palkitseva. Meillä on muitakin tällaisia ammatteja, jotka ovat hankalia, mutta tässä nyt erityisesti on tämä hankaluus. Ja kun se menee vielä niin pitkälle, tähän julkisen vallan käyttöön, miksi minä katson pysäköinninvalvonnan, niin kun se on julkisen vallan käyttöä ja kun siinä tulee sitten tämä kohtuusharkinnan puuttumattomuus, kun se muuttuukin bisnekseksi, niin siinä on vielä suurempi se oikeudettomuuden tunne, aggressiivisuuden tunne ihmisillä: te ryöstätte minulta nyt aivan kohtuuttomasti rahaa tilantees- sa, jossa on minuutin myöhästyminen tai joku on mennyt lataamaan puhelinta saadakseen maksaa sen pysäköintimaksun ja tulee takaisin, siinä on kaksi minuuttia mennyt ja hänellä oli sakko siinä heti valmiina, vaikka hänellä ei ollut käteisrahaa ja kortti ei käynyt ja hänen piti puhelimen kautta se tehdä, akku oli mennyt tyhjäksi ja hän aidosti seurasi sen tilan- teen. Ei, ei ja ei. Näitä kurjia esimerkkejä on vaikka kuinka paljon.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

Yksi iso ongelmahan tässä pysäköintivalvonnassa on myöskin se, että tämä lainsäädäntö ei ole tarkka. Autoliitto on tehnyt kartoituksen esimerkiksi kuntien käytänteistä, miten pysäköintivalvontaa tehdään. Sama säädös, ihan samat määräykset, vaikkapa niin, että pysäköintimaksu suoritetaan, neljän tunnin pysäköinti, 8:sta 16:een: miten menetellään, kun autoilija on vienyt kello 15 autonsa siihen ja auto on seuraavana päivänä siellä vielä? Miten se lasketaan? Onko se kello 15—16 yksi tunti, ja sitten täytyy ottaa se auto pois sieltä 11:een mennessä vai 12:een mennessä, vai mikä se käytäntö on. Ja kuntien välillä nämä vaihtelevat — kuntien välillä nämä vaihtelevat. Samoin pysäköintivalvoilla saattaa eri alueilla olla hyvin erilaisia ohjeistuksia siitä, niin kuin tällä alueella, Kallion virastotalossa, jossa minä olin. Olisi pitänyt mennä lukemaan se, että tämä maksumuistutus pitää laittaa kojelaudalle. Se lukee siellä pitkässä tekstissä, joka on valtava muistio, joka pitäisi lukea. Siellä on yksi kohta, että joo, pankaa kojelaudalle se. Kiljunen jätti sen lukematta, oli kiire kokoukseen, ja virhemaksu oli selvä. Ja ne vaihtelevat pysäköintialueittain. Tässä pitäisi vähintään päästä siihen, että nämä käytänteet ovat yhdenmukaisia ja tulkinnat ovat samankaltaisia kaikissa tilanteissa. Se ainakin parantaisi oikeusturvan tunnetta, mitä tässä on.

Samoin liikennemerkkit näissä asioissa ovat monasti niin epäselviä ja hankalasti tulkittavissa, että ei tiedetä vaikka matkailuautosta, onko se henkilöauto vai onko se pakettiauto, saako sen laittaa siihen. On välillä virhemaksu ja välillä ei, kun niitä tulkintoja haetaan. Tämä on semmoinen valtava suo, joka on epäselvä, ja kuitenkin nämä sanktiot, vaikka ne ovat pieniä noin suhteellisesti ottaen, ovat suuria sillä hetkellä, kun ne tulevat. Se on miellyttävä ilta-ateria vaikka vaimon kanssa hyvässä ravintolassa, jonka sen maksun myötä menettää, ja normaalikansalaiselle 60—80 euroa on iso raha. Tässä suhteessa se tuntuisi tarkoituksenmukaiselta, että tähän asiaan selkeästi nyt tartuttaisiin ja luotaisiin pelisäännöt sellaisiksi, että ne olisivat yhdenmukaisia, selkeitä ja ymmärrettäviä. Sitä kautta myöskin se parantaisi pysäköinninvalvojen asemaa ja tehtävän mielekkyyttä.

16.19 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Täytyy kiittää edustaja Kiljusta värikkäistä ja hyvin informatiivisista puheenvuoroista.

Itse, kun en kaikkia yksityiskohtia tässä kohtaa tunne, niin en malta olla pohtimatta tai kenties kysymättä — saattaa olla, että edustaja Kiljunen on asian päällä täällä eniten — että mikäli tämä yksityinen toiminta häipyisi markkinoilta tai se tulisi, kuten ymmärsin edustaja Kiljusta puheista, vähän niin kuin julkisen palvelun alle, niin mikä vaikutus sillä olisi siis julkiselle sektorille eli kunnille. Siis lähinnä pohdin sitä, onko kunnilla tällaisia resursseja, siis henkilöstöresursseja, taloudellisia resursseja järjestelmämuutokseen, ja ylipäänsä tietysti tässä ääneen myöskin pohdin sitä, mitkä sen kustannusvaikutukset olisivat kuntien toimintaan. Mikäli tähän on jollakin edustajalla mahdollisuus vastata, niin kiittäisin siitä. Mutta, minun mielestä tässä kohtaa hyvin oleellinen kysymys on se, että me emme toisi lisärasitetta myöskään kuntien sekä taloudelliseen että henkilöstöresurssien toimintaan.

16.21 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten täällä edustaja Kivisaari totesi, niin tämä on erittäin monimutkainen asia. Ja kuten edustaja Kiviranta totesi, että hän on yksityisyrityksyyden kannattaja, mutta hän siitä huolimatta allekirjoitti tämän aloitteen, olen minä toiminut tässä samalla tavalla, eli olen yksi tämän aloitteen allekirjoittajista.

Kataisen hallitusohjelmassahan oli kaudella 11—15 silloin jo maininta, että yksityisestä pysäköinninvalvonnasta säädetään laki. Silloin tuo aloite ei edennyt.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

Itse näenkin, että nyt tämän aloitteen tärkein tehtävä on herättää tästä keskustelua ja lähteä nimenomaan selkeyttämään nyttien näitä käytänteitä, kuten täällä on todettu monta kertaa. Eli jos katsotaan, kun mennään jonnekin parkkialueelle ja siellä on pitkä jono ihmisiä lukemassa sitä mittariautomaattia, missä on monta eri pysäköintifirman tarraa ja on puhelinnumeroita ja on kännykkänaputteluohjeita ja on kuittia ja seteliautomaattia ja vaikka mitä, niin onhan tämä erittäin sekava käytäntö.

Itse istun täällä salissa, paitsi kuuntelemassa mielenkiinnolla tätä keskustelua, niin olen myös lakivaliokunnan jäsenenä, ja olen sitten käsittelemässä tätä asiaa siellä valiokunnassa. Kyllä varmasti selkeyttämisen tarvetta tälle asialle on. Toivonkin nyt, että käydään perusteellinen keskustelu asiasta ja, kuten kollega äsken totesi, otetaan huomioon kaikki nämä eri näkökohdat, että mikä on se järkevä tapa edetä. Näin ymmärsin myös aloitteen tekijältäkin, että tarve on myös tälle keskustelulle ja hakemiselle, kuinka saadaan ne hyvät käytänteet sitten otettua käyttöön tulevaisuudessa.

16.22 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Kiljuselle lakialoitteesta ja itse asiassa kaikille kollegoille hyvästä keskustelusta. Tässä on tullut mielestäni erinomaisen hyviä näkökantoja esille, ja monissa puheenvuoroissa on tullut esille se, että tämä yksityinen parkkivalvonta vaatii kyllä, jos ei täydellistä kieltämistä, niin vähintäänkin valvonnan tiukempaa säätelemistä ja myös valvontaa toiminnalle nykyistä paremmin. Nämä epäkohdat, joita on tänään tuotu esille ja joita meistä varmasti jokainen on vuosien varrella saanut, antavat tähän aihetta. Niin kuin edellinenkin puhuja esille toi, aihe ei ole aivan uusi, ja oma laki tätä säätelemään varmasti tarvitaan.

Yksi sellainen kysymys, mitä jäin itse pohtimaan — olen tämän lakialoitteen tuo sadas allekirjoittaja — on, että ongelmaksi saattaisi muodostua se, pystyisivätkö esimerkiksi maaseutukunnat taikka pienemmät kaupungit hoitamaan tätä omana työnä, viranomaistyönä, järkevällä tavalla. Silloin ehkä voisi ratkaisu löytyä tiukemmin säännelystä ja paremmin valvotusta yksityisestä pysäköinninvalvonnasta. Meilläähän tällä hetkellä itse asiassa tilanne on tällainen: kerran kysyin maaseutukunnassa poliisilta, kun autoja oli väärin pysäköity, että minkä takia te ette näihin puutu, niin he totesivat, että he eivät parkkisakkoja voi kirjoittaa, jos kunta ei ole tehnyt päätöstä parkkivalvonnasta. Eli he eivät puuttuneet parkkikieltoihin kadunvarressa, vaan kävivät vain huomauttamassa, että tähän ei saisi pysäköidä. Tämä tietysti on toinen minun mielestäni ihmeellinen kysymys, että maaseutumaisissa kunnissa ei parkkivalvontaa muka silloin lainkaan hoidettaisi ja puututtaisi esimerkiksi pelastusteilteille tai muille kielletyille paikoille autoa pysäköineisiin.

Arvoisa puhemies! Itse toivon, että tämä asia nyt otetaan äärimmäisen vakavasti. Tässä on reilusti yli sata kansanedustajaa tämän allekirjoittanut. Se kertoo siitä, että me tarvitsemme lainsäädännön selkeyttämistä, terävöittämistä, parantamista, myös parempaa valvontaa. Onko lopputulema se, että yksityinen parkkivalvonta kokonaan kielletään? Itse olen tähän vielä jonkin verran avoin, vaikka lakialoitteen allekirjoitin. Oma allekirjoitukseni ennen muuta alleviivasi sitä, että näihin epäkohtiin ja osittain jopa törkeyksiin pitää pystyä puuttumaan.

16.25 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! 122 kansanedustajan allekirjoitusta kertovat omaa tarinaansa käsiteltävästä aiheesta. Pysäköinninvalvonnassa on runsaasti kirjavuutta, ja kansalaisen näkökulmasta seuraamus pysäköintivirheestä liian usein ymmärretään sak-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

korangaistukseksi, jota se ei ole, vaan puhutaan pysäköintivirhemaksusta, täysin eri asiasta.

Olen tehnyt parikymmentä vuotta töitä lainvalvojana, ja siinä toimessa poliisilla on harkintavaltaa. Kun kansalainen syyllistyy rikkeeseen, niin poliisin on otettava huomioon olosuhteet ja tilanteeseen vaikuttavat tekijät kokonaisvaltaisesti ja sovellettava monen muun periaatteen lisäksi myös kohtuullisuusperiaatetta. Näillä perusteilla poliisilla on oikeus ja mahdollisuus jättää seuraamus, joka hyvin usein on sakko, antamatta, mikäli teko on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen. Tätä ei pysäköinninvalvonnassa ikävä kyllä juurikaan tapahdu, ja kansalaisille tämä aiheuttaa runsaasti tyytymättömyyttä ja useasti koetaan epäoikeudenmukaisuutta kohtelun myötä.

Voin kokemuksesta kertoa, että kun kansalainen ymmärtää virheensä, hän hyväksyy myös seuraukset. Liian usein tilanne on kuitenkin toinen, eikä se ole kenenkään etu. Annetaan sakko sille, jolle sakko kuuluu, se on poliisin vanha viisaus, ja sitä noudattamalla pärjää kyllä pitkälle. Ja sitä voi hyvinkin soveltaa myös tähän kohtaan: annetaan pysäköintivirhemaksu sille, jolle pysäköintivirhemaksu kuuluu.

16.27 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Muutama kommentti näihin esitettyihin huomioihin. Ensinnäkin tämä edustaja Kilven puheenvuoro, joka tässä viimeiseksi oli, oli juuri sen asian ytimessä, mikä minullakin tätä lakialoitetta tehtäessä oli. Eli silloin kun julkista valtaa käytetään, julkisen vallan käyttäjällä, kuten poliisilla, on tässä suhteessa harkintavaltaa, ja hän pohtii sitä kohtuullisuutta ottaen tilanteen huomioon. Silloin, kun tämäntapainen julkisen vallan käyttö kuten pysäköintivirhemaksu on yksityisissä käsissä ja tämän yksityisen firman tuotto riippuu siitä sakon määrästä suoraan, harkintavalta vinoutuu. Silloin se kohtuusharkinta puuttuu, niin kuin tässä minun tapauksessani. Vasta sen jälkeen, kun tämä prosessi tuli tällaiseksi, minä sain siltä toimitusjohtajalta kirjeen, että tämä olikin virheellinen ja se peruutettiin. Normaalisti, ainakin niin kansa ilmoittaa, ei ole mitään mahdollisuuksia muuttaa niitä käytännössä, on vain tämä oikeudellinen prosessi sitten viime kädessä.

Eli se kohtuusharkinnan puute on tässä se kaikkein ydin, ja sen takia minä lähtisin liikkeelle juuri siitä, että tämän täytyisi olla julkista vallan käyttöä, se tunnistetaan, ja vaikka yksityiset sitä tekisivätkin — kunta tai joku muu voisi antaa sen tehtäväksi — niin lähtökohtaisesti silloin ne periaatteet olisivat niin kuin julkisella vallankäytöllä on ja sen yksityisen firman tulos ei riippuisi siitä, kuinka paljon sakotetaan vaan siitä, että pysäköintivalvonta toimii, ja sitä seurataan. Se on se tärkeä huomio siinä.

Tässä edustaja Kivisaari kysyi sitä, että mitä se maksaa, mikä on nyt tilanne, osaanko näitä arvioida. Minulla ei ole mitään muuta tietoa tästä asiasta, kuin että Autoliiton kanssa kävin tätä keskustelua. Minulla on Vantaan kaupungilta se tieto, että kun Vantaan kaupungilla on pysäköintivalvontaa nyt tehostettu, niin se on Vantaan budjetissa selkeästi erittäin tuottava ala. Eli se, minkä Vantaan kaupunki sijoittaa pysäköintivalvontaan voimavaroja, se tulee takaisin. Sen verran tässä autoilijat syyllistyvät näihin virheisiin, eli se on itse asiassa tuottava ala. Eipähän se sen vuoksi myöskään näille yksityisille firmoille voisi olla niin kannattavaa, ellei siellä olisi selkeät tuotto-odotukset. Että tämä on se ainoa arvio. Voi olla, että sitten maaseutualueilla, joissa on vähemmän populaatiota, niin ongelmana saattaa sitten olla tämä kustannusrasite kunnillekin. En osaa sitä arvioida, mutta se täytyy sitten katsoa. Kyllä minä luulen, että meillä on kaikilla yhteisymmärrys tässä, me emme vält-

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

tämättä halua yksityistä yritystoimintaa tästä häivyttää pois, mutta se, että se nähdään julkiseksi vallankäytöksi, niin se on tässä se avainasia.

Edustaja Huttunen kysyi myöskin näistä sekavista käytänteistä. Minä haluan sanoa siihen seikkaan ihan lisähuomion. Eihän tämä tilanne ole yhdenvertainen, että meillä on valtava taulukko erilaisia ohjeistuksia niillä parkkialueilla. Meillä on ulkomaisilla rekisterikilvillä olevia autoja tai jopa ulkomaalaisia ihmisiä, jotka eivät saa tuon taivaallisen selkoa siitä, mitä siellä lukee, mitä tässä edellytetään. Ei ole minkäänlaisia toiveitakaan, että he menettelisivät oikein. Minä en muuten tiedä sitä, että kun ulkomaalaisilla rekkareilla oleville autoille annetaan sakkoja, seurataanko niitä. Meillä on pääkaupunkiseudulla runsaasti esimerkiksi virolaisia autoja, meillä on paljon venäläisiä autoja täällä, ja niin edelleen, jotka tulee, ihan luontevalla tavalla on kanssakäymistä — niin miten tässä kohdellaan niitä? Tässä myöskin yksityiset kansalaiset kokevat, että yhdenvertaisuudesta on pulaa.

16.30 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiiruhdin tänne saliin vielä ihan viime hetkellä kannattaakseni tätä edustaja Kiljusen erinomaista ja monien kansalaisten mielestä myöskin hyvin tärkeää lakialoitetta. Tässä ilmeisesti on käyty jo monipuolinen keskustelu aloitteen sisällöstä ja tästä itse ongelmasta eli yksityisen pysäköinninvalvontabisneksen karkaamisesta. Olennaistahan tässä on juuri tämä, että julkisen vallankäytön suhde yksityiseen vallankäyttöön on ongelmallinen, ja meidän yhteiskunnassamme monella saralla käydään tätä samaa keskustelua, mikä nyt liittyy tähän sakottamiseen, pysäköintivirhemaksun määräämiseen, ja mielestäni on aivan selvää, että kun tällaista julkista valtaa käytetään, niin sen on oltava julkisissa käsissä.

Oma huolenaiheeni liittyy maaseudun kohtaloon. On aivan selvää tietysti, että isossa osassa Suomen kuntia maaseudulla ei pysäköinninvalvontaa käytännössä tehdä. Omalla kotipaikkakunnallani Saarijärvellä ulkopaikkakuntalaisen auton tunnistaa siitä, että siinä on pysäköintikiekko siinä ikkunalla, kun paikkakuntalaiset eivät sellaisia hienouksia juurikaan käytä, kun ei pysäköinninvalvontaa ole eikä tarvetta siihen ole, kun on kosolti pysäköintipaikkojakin käytettävissä. Mutta uskon, että kun tämä asia halutaan hoitaa, niin laki on mahdollista myös kirjoittaa sillä tavalla, että siinä huomioidaan kuntien väliset erot ja paikalliset olosuhteet. En usko, että siinä ongelmia sillä tavalla syntyisi.

Mutta lakialoite on mielestäni äärimmäisen kannatettava, ja monella tavalla nämä ristiriidat, mitä on syntynyt, pystyttäisiin tämänkaltaisella uudella sääntelyllä hoitamaan ja ratkaisemaan.

16.32 Veijo Niemi ps: Arvoisa puhemies! Itse poliisitaustaisena tiedän, kuinka vaikea aihe tämä edustaja Kiljusen tekemä aloite on. Olen sen kyllä itsekin allekirjoittanut, koska on varsin epäselvä tilanne, kuinka paljon esimerkiksi nämä yksityiset ParkkiPate-firmat kouluttavat näitä henkilöitä pysäköintivalvonnan tietämyksen osalta.

Poliisihan voi yleisellä alueella kirjoittaa pysäköintivirhemaksun. Kunnallinen pysäköintivalvoja voi yleisellä alueella kirjoittaa pysäköintimaksun. Esimerkiksi Tampereella jonkun verran myöskin kunnallinen pysäköintivalvonta on tehnyt yksityisille alueille sopimuksia, ja itse koen isona ongelmana esimerkiksi Tampereella tällaisen yksityisen — nimeä mainitsematta — parkkifirman pysäköintivalvonnan. Se on ihan ok, jos pysäköidään yksityisellä kerrostalon pihalla esimerkiksi sellaiselle väylälle, mikä on pelastustie, mutta sitten kun lähdetään menemään näille tolppapaikoille, ja jos sieltä joku tietynlainen lappu taikka muu puuttuu, niin siihen laitetaan suoraan tällainen pysäköintivirhemaksu, ja

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

edustaja Kiljunen mainitsi, mikä työmaa on yrittää saada sitä sitten peruttua. Siinä mielessä, jos ei tätä nyt kokonaan haluta kieltää, niin se vaatii kyllä ehdottomasti asiallisen kouluttamisen ja tietämyksen lisäämisen näille henkilöille, jotka pysäköintiä valvovat yksityisissä pysäköintifirmoissa.

16.34 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Niemi nosti vielä tärkeän seikan esille: tällaisen kouluttamisen. Lisäisin siihen sen yhdenmukaiset säännöt niin, että se on myös helppo kouluttaa, että tiedetään, mitä edellytetään, että kaikilta edellytetään samalaista tilannetajua. Otin tuossa omassa esimerkissä senkin ongelman esille näistä firmoista, että onhan se outoa, että kansalaisten kanssa kanssakäyvät nimimerkit, tehdään vahvoja reklamaatioita, vahvoja vaateita esitetään, ja me saamme ParkkiPatelta Susannen kirjeitä koko ajan. Rouva Susanne kirjoittaa, ja perintätoimistossa on Juha-Pekka, asiamies, joka kirjoittaa. Onhan tämä nyt outo tilanne, että me joudutaan Juha-Pekkojen ja Susannien kanssa käymään tällaista juridista keskustelua siitä, onko minulla oikeusturva tässä suojattu vai ei. Eli tämä nyt kuuluisi semmoisena minimikäytännönä tähän, että olisi luontevaa kanssakäymistä ihmisten välillä, instituutioiden välillä myöskin, eikä tämmöisten nimimerkkien takana.

Puhemies! Halusin tässä käyttää ehkä viimeisen puheenvuoron — niin minä toivon, että se jää viimeiseksi, minä yritin sen tehdä — ja kiittää teitä kaikkia. Keskustelu on ollut tosi hyvä. Saimme yhteisymmärryksen tähän taakse. Toivon vakavasti sitä, että lakivaliokunta ottaa tämän käsittelyyn. Siinä on meillä kaikilla oikeudentunnossa nyt sitten kuitenkin sellaista happamuutta, että tämä asia täytyisi saada kuntoon ja eduskunta voisi tässä nyt näyttää sitä omaa tahtovaltaansa, että kansanedustajankin lakialoitteiden kautta voidaan positiivisia prosesseja viedä eteenpäin. Kiitos ennen kaikkea teille 122:lle, jotka sen allekirjoittivat ja myöskin niille, jotka eivät allekirjoittaneet, mutta ovat tuoneet kantansa tähän keskusteluun esille, koska me tarvitsemme nämä kaikki näkemykset taakse, että saadaan sellainen konsensus, jotta se tyydyttää sitten sekä meitä lainsäätäjiä että myöskin kansakuntaa kokonaisuudessaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

14. Mikromuovien kieltäminen kosmetiikassa lainsäädännöllä

Kansalaisaloite KAA 3/2019 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 2/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 19.2.2020 pidettävään täysistuntoon.

15. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 19.2.2020 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.26.

Pöytäkirja PTK 8/2020 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola